

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav speciálněpedagogických studií

Bakalářská práce

Eliška Dvořáková

Možnosti a meze storytellingu v dětském domově

Olomouc 2020

vedoucí práce: Mgr. Kristýna Krahulcová, Ph. D

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího bakalářské práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne

Poděkování

V první řadě bych chtěla poděkovat vedoucí práce paní Mgr. Kristýně Krauhulcové, Ph.D. za odborné vedení práce, cenné připomínky a poskytované konzultace. Nebýt jejích rad, času a trpělivosti, tak bych bakalářskou práci nedokončila. Dále děkuji dětskému domovu v Klánovicích, který mi umožnil realizovat výzkumné šetření. V poslední řadě patří díky mé sestře Amálii Dvořákové, která provedla korekturu práce.

Obsah

I TEORETICKÁ ČÁST.....	7
1 STORYTELLING.....	8
1.1 Storytelling a divadlo.....	10
1.2 Příběh a vyprávění.....	12
1.3 Zážiteková pedagogika.....	13
2 DĚTSKÝ DOMOV.....	15
2.1 Ústavní a ochranná výchova.....	15
2.2 Náhradní rodinná péče.....	16
2.3 Domy na půl cesty.....	17
2.4 Volný čas.....	18
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	20
3 DESING VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	21
3.1 Cíle výzkumné šetření.....	21
3.2 Harmonogram příprav.....	21
3.3 Výzkumné otázky.....	22
3.4 Výzkumný soubor a prostředí realizace.....	22
3.5 Metody sběru dat.....	23
4 VLASTNÍ METODIKA VYUŽITÍ STORYTELLINGU V DĚTSKÉM DOMOVĚ.....	24
4.1 Popis přípravné fáze šetření.....	24
4.2 Tvorba metodiky.....	25
5 REALIZACE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	50
5.1 Průběh první lekce.....	50
5.2 Průběh druhé lekce.....	52
5.3 Průběh třetí lekce.....	53
5.4 Průběh čtvrté lekce.....	54
5.5 Průběh páté a šesté lekce.....	55

6	VYHODNOCENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK.....	57
7	DISKUSE A ZHODNOCENÍ PRÁCE, LIMITY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ A DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	59
7.1	Limity výzkumného šetření.....	59
7.2	Doporučení pro praxi.....	60
	ZÁVĚR.....	61

ÚVOD

Bakalářská práce se jmenuje možnosti a meze storytellingu v dětském domově. Storytelling není známou metodou a v České republice se objevuje jen na úrovni vypravěčského představení, které funguje na podobný princip jako divadelní představení. Jinými slovy vypravěč vypráví příběh a obecenstvo poslouchá nebo se v malé míře zapojuje do představení. Dále jsou vypravěči, kteří storytelling využívá pro workshopy s dětmi, dospělými, nebo pro marketingové firmy, aby svůj příběh uměli co nejvíce prodat. U dětí v dětských domovech se storytelling téměř nevyužívá. Tyto děti žijí s traumatizujícími životními událostmi, které si se sebou nesou. Dalo by se říct, že se jedná o jakousi formu příběhu, který je jejich součástí. Společnost kolem těchto dětí je škola, prostředí dětského domova a pak kamarádi, které potkají v rámci kroužků, popřípadě zájezdů a dovolených. V mnoha případech je tato společnost považuje za problémové a do určité míry se na ně kouká skrze prsty. Kdo měl tu možnost pracovat s dětmi z dětských domovů může laicky říct, že tyto děti nevyrostají v tradičním rodinném prostředí. Mají kolem sebe vychovatele na místo rodičů a jiné děti na místo sourozenců. Rodinné přirozené prostředí nahrazují materiální věci a zážitky v rámci výletů, dovolených a zájezdů. Vše, co v tomto případě skrývá za normální, nahradilo náhradní, třeba náhradní rodinná péče. Důležité ale je, že to děti vnímají. Není podstatné, že to na závěr popřípadě i zneužívají pro svůj prospěch. Od toho už jsou vychovatelé, aby jim předali základní životní instrukce. Po úkolech, co tito vychovatelé mají jako je administrativa, vaření, učení, příprava do školy a samotná výchova, není čas na volně strávený čas s dětmi. Je těžké odhadovat, jak ten volný čas stráví a jak vypadá jejich dětská hra. Cílem této práce je zjistit, jaký má storytelling vliv u dětí z dětských domovů. Jaké má možnosti a meze. Dále se zaměřuje na realizaci storytellingu lektora, který přichází do dětského domova jako externí osoba.

Teoretická část je rozdělena do dvou kapitol. V první kapitole, která se jmenuje *storytelling* popisuje základní principy, formy vypravěčů, storytelling a spojitosti s divadlem, zážitkovou pedagogiku a pedagogiku volného času. Druhá kapitola zahrnuje dětské domovy, jejich základní principy, ústavní a ochranou výchovu, náhradní rodinnou péči, domy na půl cesty a volnočasové aktivity s dětmi.

V praktické části se objeví vypracování vlastní autorské metodiky šesti lekcí storytellingu a pomocí zúčastněného pozorování popsání realizace. Před zahájením došlo k stanovení si výzkumných otázek, na které jsem následně odpověděla a došla k předem stanovenému cíli.

I TEORETICKÁ ČÁST

Teoretická část bakalářské práce obsahuje dvě kapitoly. V první kapitole se autorka zabývá popsáním storytellingu, jaké jsou typy vypravěčů, jaké jsou formy vypravěčství, zmiňuje české i zahraniční vypravěče. Dále v první kapitole autorka uvádí spojitosti storytellingu a divadla, storytellingu a zážitkové pedagogiky a pedagogiky volného času. Ve druhé kapitole se zaměřuje na dětský domov, kde popisuje, jak dětské domovy fungují, uvádí ústavní a ochrannou výchovu, náhradní rodinnou péči, domy na půl cesty a volný čas.

Autorka záměrně stavěla teoretickou část tak, aby se nadále propojovala s praktickou částí. V první řadě popisuje, co storytelling obnáší a následně spojuje s divadlem, zážitkovou pedagogikou a pedagogikou volného času. Spojitosti jsou popisovány záměrně, protože z nich autorka vychází například u tvorby vlastní metodiky lekcí storytellingu.

1 STORYTELLING

Storytelling lze chápat jako živé vyprávění, nebo jako metodu, která umožňuje kreativně a tvořivě vyprávět příběh. Vypravěč je hlavní aktér vyprávění a úzce spolupracuje s publikem. Pozice vypravěče má nespočet rolí, například se stává spisovatelem, rozvíjí fantazii, zastupuje některé divadelní složky. Storytellingem se člověk učí, jak v sobě objevit vypravěče, jak vytvořit příběh a pak ho sdílet s publikem, jak být spisovatelem a hercem v jednom (Schneiderová, 2017).

Storytelling je anglické slovo, které se překládá jako vypravěčství. Pro uchopení storytellingu, a co vše se pod tímto slovem skrývá, se nejprve zaměříme na rozbor tohoto slova dle anglicko-českého pedagogického slovníku. Právě podle pedagogického anglicko-českého slovníku se slovo storytelling dělí na dvě slova „story“ a „telling“ (Mareš a Gavora, 1999). „Slovo story se překládá jako „1 příběh, historka: 2 vyprávění, líčení, popis: 3 pohádka: 4 povídka, novela román: 5 hovor, výmluva, lež“ (Mareš a Gavora, 1999, s. 166). Slovo „telling“ dle anglicko-českého pedagogického slovníku lze překládat jako vyprávění. Skládá se ze slova tell, které má doslovný překlad říct, či povědět (Mareš a Gavora, 1999).

Ve storytellingu jsou daná pravidla, kterých se vypravěči drží. Dle těchto pravidel sestavují svá představení, či lekci. Jedním z těchto pravidel je, že vypravěč je vždy sám za sebe, nehraje v roli, ale vypráví příběh on sám za svoji osobnost. Na příběh má vlastní náhled a názor (Schneiderová, 2017). Role vypravěče je tvárná, a proto během vyprávění se může stát například i postavami z příběhů. Může interpretovat příběh, jakkoliv chce.

Dalším důležitým aspektem je improvizace. Jsou vypravěči, kteří mají připravenou pouze kostru vystoupení a vše ostatní je improvizace. Nechává se příběhem unést, kam daná situace a publikum dovolí. Někteří však mají lekci předpřipravenou dopředu a celý příběh nastudovaný a vědí, co mají dělat a v jaký okamžik zapojit své diváky. Základním stavebním kamenem celého storytellingu je obraz, který vypravěč záměrně vytváří v mysli svých diváků. Storytelling jde ruku v ruce s literaturou, jelikož příběh, který vypravěč vypráví, vzniká v hlavě diváka. „*Vyprávění příběhů tak může velmi dobře fungovat jak v rovině zábavné, tak k přenosu informací či k poznání*“ (Voráčková, 2015, s 2).

Storytelling se využívá i jako marketingová technika, při které vypravěči pomáhají firmám, jak nejlépe prodají svůj příběh, který se váže například na produkty, co prodávají, nebo na celkovou firmu. Jedním z českých vypravěčů je Martin Hak, který se vyprávěním zabývá od absolvování dramatické výchovy na JAMU v Brně. Nabízí pro různé programy od vyprávění pro školy, až po zmiňovaný storytelling v marketingu. Skupinové workshopy

připravené pro skupinu na práci s příběhy ve firemním prostředí. Může být zaměřen na trénink vypravěčských dovedností, nácvik vyprávění konkrétního firemního příběhu (Hak, 2009).

V české republice existuje organizace Story-telling, ve které je aktuálně jedenáct vypravěčů. Vypravěči vedou workshopy, živé vyprávění a teambuilding pro veřejnost i firmy. Nabízejí jak svatební vyprávění, tak vyprávění pro děti i dospělé. Pod touto organizací vypráví například Marie Švestková, herečka, lektorka a vypravěčka. Ve světě je také spousta vypravěčů jako je Jan Blake, jedna z nejznámějších vypravěček, která pochází z Jamajky, a proto jsou její příběhy zaměřené na oblast v Karibiku, nebo ze západní a severní Afriky. Momentálně dělá, kromě workshopů a živého vyprávění, poradce v pro vyprávění v národním divadle v Londýně.

Nathalie Le Boucher je francouzská vypravěčka a tanečnice. Díky osmi letům v Indii spojuje techniku indického tance kathakali s vypravěčským uměním (Piskačová, 2013). Další světovou vypravěčkou je řecká umělkyně Manya Maratou. Svoje vyprávění spojuje s muzikou, a především hraní na flétnu, nebo perkuse. Její vyprávění vychází z řeckých mýtů. Představitelka s indickými kořeny, žijící ve Velké Británii je Vayu Naidu. Věnuje se vzdělávacími a komunitními projekty s využitím vypravěčských postupů. Její vystoupení má divadelní charakter, což znamená, že v rámci svého vystoupení používá divadelní prvky, jako jsou kostýmy, nasvícení scény, scénická hudba apod. (Bernard, 2000). Mužský představitel arabského světa se jmenuje

Jihad Darwiche. Vypráví arabsky francouzsky převážně v knihovnách, školách nebo věznicích. Je autorem několika knih a CD nahrávek, což se většinou jedná o pohádky pro děti. Skupina polských vypravěčů Studnia O je zároveň pořadatelem velkého vypravěčského varšavského festivalu. Mezi členy této skupiny patří Beata Frankowska, Magda Górska, Agnieszka Aysen Kaim a další. Všichni členové, kteří jsou zároveň zakladateli, mají teoretické i praktické vzdělání v storytellingu. Mají zkušenosti, jak s živým vyprávěním, tak s workshopy, které připravují pro různé kategorie lidí, jako jsou děti, dospělí a firmy. Většinou jsou to herci, pedagogové, tlumočníci, editoři, a dokonce i redaktoři. *„Vypravěčské umění, které se ve světě těší stále větší popularitě, je v Polsku zřídka vnímáno jako svébytná oblast. Přesto vypráví často a rádi, používáme však vypravěčské dovednosti spíše intuitivně a kdo jimi dobře vládne, je ve společnosti vždycky vítán“* (Piskačová, Litwinowicz, 2006 s 67).

1.1 Storytelling a divadlo

Vypravěčství má s divadlem mnoho společného a v některých případech ho lze považovat za divadelní představení. Storytelling na rozdíl od divadelního představení nevzniká v tradičních prostorech a nevyužívá tradičních prostředků divadla. „*Za tradiční považujeme tzv. kamenné repertoárové scény se stálým ansámblem a pravidelnou produkcí, která vyžaduje dlouhodobou účast osob v mnoha funkcích a rolích, od principála, přes dramaturga, režiséra, herce až po kostýmní výtvarníky, scénografy, ale i osvětlovače, zvukaře, provozní, produkční, účetní a mnoho dalších*“ (Piskačová, 2013, s. 13). Pokud tedy hovoříme o storytellingu spojený s divadlem je mnohem blíže autorskému divadlu. V autorském divadle jsou všichni aktéři zodpovědění za celé představení, které odehrávají. Autorské divadlo je specifická forma, v němž například autoři hrají vlastní texty, vystupují sami nebo se svým ansámblem (Bernard, 2000). Spojitost je v tom, že vypravěč celé vystoupení vymyslí, napíše, zorganizuje, zprodukuje a v klasickém případě sám odehraje. Rozdílem mezi storytellingem a autorským divadlem je v tom, že vypravěč nepracuje s dramatickým textem a nevyužívá princip dramatických rolí (Piskačová, 2013). Vypravěči pracují s epickým útvarem, a proto hlavní hrdinové a prostředí jsou ve stejném měřítku. Buďto o nich vypravěč pouze vypráví anebo zahraje hrdinu on sám.

Dle doktora Roberta J. Landyho jsou čtyři úrovně při vstupu do role: imitace, identifikace, projekce a přenos. Imitace je přejímání vnějších znaků role, jedince imituje především pohyb a způsob komunikace jiných osob (například matky), později i sebe, což je sebeimitace (Landy, 1993). Poté je identifikace, kdy se herec hlouběji sžívá s hranou postavou, například přejímá vnější znaky postavy i její pocity a hodnoty, ale už nehraje roli matky, nýbrž formuje mentální představu sebe samotného v této roli.

Projekce je opakem identifikace. Herec v této úrovni nevědomky přenáší vlastní přání, motivy pocity na jiné osoby a situace. V přenosu se přenáší zkušenosti z jedné interpersonální situace do druhé. Však toto vstupování do rolí je součástí expresivních terapií, jako je dramaterapie, arteterapie, muzikoterapie a teatroterapie. Pokud tedy hovoříme o storytellingu, tak se vypravěč dostane maximálně do druhé úrovně ve svém vystoupení. Dalo by se říct, že pokud hraje v roli, tak hraje sám sebe, imituje danou postavu z příběhu například mění hlas, gestikuluje apod. Vypravěči vstupují do role a zase z ní vystupují několikrát během svého představení. Jsou i průvodcem příběhu a vševědoucím vypravěčem, který vede své obecenstvo k cíli celého vyprávění. „*Vypravěč je jedinou odpovědnou osobou za každý jeden*

živý tvar, každé jedno vystoupení, které může sám svobodně a podle potřeby upravovat, doplňovat, natahovat, krátit a natahovat, vstupovat do živého kontaktu s posluchači, celou situaci v brechtovské terminologii zcizovat“ (Piskačová, 2013, s. 14). Zde tedy hovoříme o zcizovacím efektu, ale nejde o epické divadlo Bertolda Brechta. Představení zastane jediná osoba s tím, že jediným technickým požadavkem je většinou židle a osvětlení.

Vyprávěný příběh nemusí být z pravidla autorský, v častých případech jsou příběhy převzaté, nebo notoricky známé. V tomto případě celá příprava vyžaduje autorský přístup, který vyžaduje živé provedení a nevěnuje se psaním textu, maximálně v jeho úpravách.

Dalším důležitým aspektem je interakce s publikem. Vyprávění se liší od zmiňovaného tradičního divadla tím, že je důležitý kontakt mezi vypravěčem a divákem. Vypravěč potřebuje slyšet a vidět reakce lidí, chce diváky co nejvíce zapojit, dostat z nich odpovědi na jeho otázky. Vyprávění je výjimečným uměním mezi jinými scénickými uměními postaveným mezi scénou a publikem. Vyprávění je dost podobné písni. Proto hodně autorů používá k vyprávění hudební nástroj jako je melodická kytara, flétna, nebo harmonika.

Když nahlédneme z druhé strany a podíváme se v čem je storytelling užitečný pro divadlo, zjistíme, že ho využívají jak dramaturgové, tak režiséři, popřípadě herci pro vytvoření inscenace. *Konkrétní cvičení mohou rozšířit hercům vhled do postavy, mohou pomoci ucelit dramaturgický kontext nebo se dají využít dalšími způsoby dle potřeby režiséra* (Voráčková, 2015, s. 4).

1.2 Příběh a vyprávění

Velký psychologický slovník definuje příběh jako „*sled smyšlených, či skutečných událostí, vyjádřených psanou, nebo mluvenou formou, obrazy, písněmi, hraním či tancem: formy vyprávění ukazují na to, kolik částí příběh má a jaké jsou mezi nimi návaznosti*“ (Hartl, Hartlová 2010, s. 322). Jiné odborné slovníky například slovník literární teorie nebo lexikon literárních pojmů ve svých rejstřících pojem *příběh* nemají. Slovník literární teorie definuje pojmy *děj a zápleтка* (Vlašín, 1997). Lexikon má ve svém rejstříku pojmů pouze heslo *zápleтка* (Pavera-Všetička, 2002). Tyto pojmy mají však odlišný význam. Zápleтка je součástí příběhu, nebo děje. V literárním, dramatickém, či filmovém díle se za zápletku považuje konflikt, který vytvoří napínavou situaci. Opakem zápletky je rozuzlení a v divadle se používá pojem katarze. Rozdílem mezi zápletkou a příběhem je tedy ten, že zápleтка je součástí dějového schématu, který má v sobě ukrytý každý příběh.

Povaha příběhu je supratextuální, což znamená, že příběh existoval dříve před textem. Text je tedy zpracováním, či zaznamenáním příběhu. Pro storytelling je důležitá triáda příběh, text a vyprávění. Příběh označuje vyprávěné události, abstrahované od jejich rozložení v textu a uspořádané chronologicky, a zahrnuje taky účastníky, těchto událostí (Rimmon-Kenanová, 1983).

Přenesený význam příběhu se označuje jako *narrativ*, což je v tomto případě jak mluvené, tak psané vyprávění, které se může představovat obrazovou, pohybovou, či hudební činností. „*Uživatelé však, stejně jako v tzv. přirozeném jazyce, nemohou produkovat či rozumět příběhům bez nějaké (implicitní) kompetence, pokud jde o narativní strukturu, tj. čehosi, co přetrvává při parafrázi, či převodu*“ (Rimmon-Kenanová, 1983, s. 16). Vyprávění lze definovat dle velkého psychologického slovníku jako „*písemné, či mluvené ztvárnění příběhu*“ (Hartl, 2010).

Vyprávění je od počátků historie lidstva a jde o sdělování příběhů, pocitů a emocí (Hartl, 2010). Vyprávění vzniká z příběhu, který má uměle vytvořenou strukturu, a ta má začátek, prostředek a konec. Kromě děje se ve vyprávění objevuje charakterizace postav, přímá řeč následně i popis prostředí. Z historického hlediska bylo vyprávění formulováno pouze mluvenou formou. V současnosti je vyprávění předáváno jak mluvenou, tak písemnou, či audiovizuální formou. „*Všechny orální kultury nebo alespoň většina z nich vytváří nějaké zcela zásadní vyprávění, nebo sled vyprávění... díky svému rozsahu a složitosti scén představují vyprávění tohoto druhu často největší prostor pro uchování tradic určité konkrétní orální kultury*“ (Piskačová, 2013, s. 28).

1.3 Zážitková pedagogika

Zážitková pedagogika neboli, výchova prožitkem je přístup vzdělávání, který je postavený primárně na vlastní zkušenosti vychovávaného. Využívá se specifický obsah, formy, metody a prostředky výchovy, které jsou založené na osobních zážitcích a získaných zkušenostech. O zážitkové pedagogice se už zmiňuje Jan Amos Komenský, který prosazoval celkový rozvoj osobnosti člověka.

Termín pedagogika zážitku je převzatý z Německa, kde se z tohoto kulturního prostředí pochází německý pedagog mnohých zážitkových výchovných projektů, zakladatel nejvýznamnější organizace, která se zabývá zážitkovou pedagogikou je Outward Bound Kurt Hahn (Šauerová, Hošek 2015). Z edukačního hlediska je pojem zážitek, považován za optimální zážitek neboli flow effect. Je to hluboké zaujetí, které je nenucené jde především o plynutí psychické energie. Z optimálního prožitku se stává potěšení, jelikož člověku přináší uspokojení, které vychází z jeho vlastní aktivity. Za formy zážitkové pedagogiky se považují workshopy, outdoor treninky, neboli teambuilding, kooperativní učení, akční učení apod. (Jirásek, 2003).

Důležitým aspektem je, že vzdělávání probíhá na specifickém místě, které není typické pro klasické vzdělávání. Zážitková pedagogika je založená na různých zážitkových kurzech, které vedou k dobrodružství a výzvě. Postupy, které vytváří zážitek jsou například v turistice, v přírodě, letních táborech apod. (Průcha, 2017).

Se zážitkovou pedagogikou úzce souvisí pedagogika volného času, která se definuje jako „*prováděná činnost s výsledkem svobodného výběru ve kterém jedinec nemá vůči nikomu a ničemu žádné povinnosti*“ (Šauerová, Hošek, 2015, s. 18). Je to disciplína věnující se autonomnímu a smysluplnému využívání času dětí i dospělých (Kratochvílová, 2010). V obecné literatuře, jenž se zabývá pedagogikou volného času se vyskytují tři způsoby využití.

Za prvé pedagogika volného času jako studijní obor, který je jako studijní předmět, nebo přednáškový kurz (Bauman, 2010). Za druhé jde o pedagogiku volného času jako výchovně-vzdělávací praxe. Za třetí pedagogika jako vědní obor, který se měl vyučovat jako samostatný obor.

V současné době patří pedagogika volného času do disciplín obecné pedagogiky (Kratochvílová, 2010). Storytelling lze propojit se zážitkovou pedagogikou, a to například metodou workshopu, který se využívá jak u storytellingu, tak u zážitkové a volnočasové pedagogiky. Workshop lze přeložit jako dílna, či seminář. Lektor připraví různé aktivity

z jeho zaměření, může se jednat o divadelní workshop, nebo počítačový workshop. Už z názvu je patrné, že účastníci si aktivity v daném oboru zkoušejí na vlastní kůži. Může se jednat například o jednorázovou dílnu, či navazující, která probíhá přes několik setkání. Další metodou, kterou lze využít ze zážitkové a volno časové pedagogice je situační a příběhové drama. Lektoři nechávají účastníky plnit různé úkoly a tím dotvářejí lektorem vytvořený příběh. Tím, že plní úkoly samostatně, tak se také i samostatně učí. V rámci storytellingu, lze tuto metodu využít, když lektor chce zapojit publikum a například lekce vytváří pro děti, které pomocí vyprávění chce naučit něco nového.

Rozdíl mezi pedagogikou volného času a zážitkovou pedagogikou je ten, že volnočasové aktivity probíhají ve volném čase a jde převážně o hry a vymýšlení programu pro děti mimo školu. Zážitková pedagogika přináší zážitek, mění klasické prostředí, ale primárním cílem je jiný způsob vzdělávání. V rámci volnočasové pedagogiky lze ve storytellingu využít metodu hry. Johan Huizinga byl nizozemský kulturní historik a spisovatel. Zabýval se hrou v kultuře a z jeho definice vycházejí dnešní pojetí hry. Hra je dobrovolná činnost, která je vykonávána uvnitř pevně stanovených časových a prostorových hranic, podle dobrovolně přijatých, ale bezpodmínečně závazných pravidel, která mají svůj cíl v sobě samé a je doprovázena pocitem napětí a radosti (Huizinga, 2000). Ne každý se touto definicí inspiroval, například Roger Cailios kritizoval Huizinga a jeho pojetí hry. Tvrdil, že by hra měla být mnohem svobodnější a neměla by mít striktní pravidla, které nelze porušit.

2 DĚTSKÝ DOMOV

Dětský domov je školské výchovné zařízení, ústavního typu. Vocilka uvádí, že „*dětský domov je určen pro výkon ústavní výchovy mládeže, zajišťuje výchovnou, hmotnou a sociální péči mládeži s normálním duševním vývojem*“ (Vocilka, 1999, s. 65). Stát zajišťuje edukaci dětí s nařízenou ústavní výchovou, které nemají závažné poruchy chování (Slowík, 2016).

Dětské domovy poskytují dětem a nezletilé mládeži ochranu před krizovým rodinným prostředím a dalšími nepříznivými vlivy. Klientelou dětského domova jsou děti a mladiství, kteří byli do domova umístěni z vážných sociálních nebo výchovných důvodů. Další příčinou může být úmrtí jednoho nebo obou rodičů, či dlouhodobá nemoc matky. Některé dětské domovy se přímo specializují na nezletilé matky s dětmi.

V dnešní době se dětské domovy snaží co nejvíce komunikovat s rodinami dětí. Nedoporučuje se děti sociálně izolovat od původní rodiny, protože může docházet k syndromu ústavní závislosti (Vocilka, 1999). Je logické, že dětský domov nemůže stoprocentně nahradit kvalitní rodinné prostředí. Jsou však případy, kdy do dětských domovů přicházejí týrané, psychicky zlomené, zneužívané a deprivované děti původní rodinou. Paradoxně se dětský domov stává prostředím, které rozvíjí a je kvalitnější náhradou za původní rodinné nežádoucí prostředí. (Slowík, 2016).

2.1 Ústavní a ochranná výchova

Dětské domovy jako školské zařízení spravuje resort MŠMT, což je ministerstvo školství a tělovýchovy. Dětské domovy spravuje zákon o výkonu ústavní výchovy, nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních č.109/2002 Sb. Obsahuje základní ustanovení zařízení, které pod tento zákon spadají, dále popisuje pracovníky v těchto zařízeních, práva a povinnosti dětí, ředitele a osob zodpovědných, úhradu péče, kapesného, osobních dárků a věcné pomoci, společné, přechodné a zrušovací ustanovení a účinnost zákona (zákon č.109/2002 Sb.).

Mezi zařízení ústavní výchovy patří diagnostický ústav, dětský domov, dětský domov se školou a výchovný ústav. Dětský domov dle zákona pečuje o děti podle jejich individuálních potřeb. Ve vztahu k dětem plní zejména úkoly výchovné a sociální (zákon č. 109/2002 Sb.). Obecným cílem dětských domovů je zajistit péči o děti, které mají soudem nařízenou ústavní výchovu. Tyto děti nemají závažné poruchy chování a jejich vzdělání probíhá ve školách, které jsou mimo dětský domov. Dětské domovy jsou pro děti od 3-18 let a

můžou se do DD umísťovat i nezletilé matky. Pro děti se závažnými poruchami chování nebo s přechodnou, či trvajícím duševní poruchou jsou dětské domovy se školou.

Děti umístěné v dětském domově se školou mají také soudem nařízenou ústavní výchovu. Je to pro děti zpravidla od 6 let do ukončení povinné školní docházky. Dle zákona je stanoveno že „*musí být zajištěno základní právo každého dítěte na výchovu a vzdělávání v návaznosti na ústavní principy a mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách, jimž je Česká republika vázána, vytvářeny podmínky podporující sebedůvěru dítěte, rozvíjející citovou stránku jeho osobnosti a umožňující aktivní účast ve společnosti*“ (Křístek, 2017, s 2).

Další povinností je, že s dítětem musí být zacházeno v zájmu plného a harmonického rozvoje osobnosti s ohledem na věk a potřeby. Ústavní výchova nebo ochranná výchova musí být udělena po rozhodnutí ústavního soudu. Zařízení by měla spolupracovat s rodinnou, komunikovat s nimi a zajišťování záležitostí, které se týkají dítěte, nebo rodinné terapie apod. Cílem těchto zařízení je poskytovat preventivně výchovnou péči, a tím předcházet vzniku negativních projevů chování (Křístek, 2017).

Zařízeními dle ústavní výchovy nebo ochranné výchovy jsou také výchovné ústavy, které pečují o děti starší 15. Tyto děti mají závažné poruchy chování. Diagnostický ústav přijímá děti s předběžným opatřením, které mají nařízenou ústavní výchovu nebo uloženou ochranou výchovu. Jedná se o předběžné opatření, které je uděleno soudem, než se rozhodne o nařízení ústavní výchovy, nebo ochranné výchovy. Také poskytuje péči dětem zadržených na útěku od rodičů nebo z jiných institucí. Příkladem je útěk z dětského domova. Zařízení spolupracují s OSPOD, což je orgán sociálně-právní ochrany dětí, v souladu s individuálním plánem dítěte. Tento orgán vede evidence o dětech, které mají soudem přidělenou ústavní či ochranou výchovu. Zákonem 383/2005, který mění zákon č. 109/2002 o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních, se mění některá ustanovení i společně se školským zákonem č. 561/2004. Zákonem se mění paragraf 15, který se zabývá sledováním kamerami prostory zařízení. Můžou se například sledovat jen pouze ty prostory, kam děti nemají přístup, nebo okolí budovy, či více budov na jednom ohraničeném pozemku.

2.2 Náhradní rodinná péče

Náhradní rodinnou péči spravuje resort MPSV, což je ministerstvo práce a sociálních věcí. „*Sociálně-právní ochranou dětí se rozumí zejména ochrana práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu...*“ (zákon č. 359/1999 verze 37). Tento zákon o sociálně-právní

ochraně dětí společně s občanským zákoníkem č. 89/2012 ustanovuje náhradní rodinnou péči. Toto opatření slouží k řešení krize přirozené rodiny.

Nejdříve, než je dětem udělené náhradní ústavní výchova hledá se jakákoliv forma náhradní rodinné péče. Jednou z forem je osvojení, což je nejvýznamnější a nejvhodnější forma náhradní rodinné péče. Je to úkon, kterým dojde k přijetí cizího dítěte za vlastní. Mezi osvojitelem a osvojencem vzniká po právní stránce stejný vztah jako mezi pokrevními rodiči se nezletilými dětmi (Matějček, 1999).

Na osvojitele dle zákona přechází veškerá práva a povinnosti a vzniká rodičovská odpovědnost. Vznikem nové rodičovské odpovědnosti se ruší veškerá práva a povinnosti původních biologických rodičů (zákon 89/2012 verze 37). Existují dva základní druhy osvojení, a to prvního stupně neboli zrušitelného osvojení a druhého stupně neboli nezrušitelného osvojení. O obou typech rozhoduje soud.

U nezrušitelného stupně je osvojitel zapsán do matriky místo rodičů původních. V rámci zrušitelného stupně, může zrušit osvojení soud a osvojitel není zapsán do rodinného listu. Další formou je pěstounská péče. „*O pěstounskou péči se zajímají častěji lidé, kteří už svoje děti mají. Tato forma péče není malá ani rychlá adopce*“ (Gabriel a Novák, 2008, s 9) Pěstounem může být určena jedna fyzická osoba, nebo manželé. Je povinen o dítě pečovat v přiměřeném rozsahu a zajišťovat rodičovská práva a povinnosti. Což znamená, že může zajišťovat a zastupovat dítě jen v běžných věcech. Pěstounům nevzniká vyživovací povinnost ta je stále přenechána biologické rodině dítěte. Mezi pěstounem a dítětem vzniká příbuzenský vztah (Matějček, 1999).

Pěstounská péče na přechodnou dobu může udělit soud dle návrhu OSPOD. Jedná se o dobu, po kterou nemůže rodič ze závažných důvodů své dítě vychovávat. Dále se hovoří o době, po jejímž uplynutí může matka dát souhlas k osvojení, nebo po kterou může rodič dát souhlas k osvojení dítěte (zákon 89/2012). Další formou je svěření do péče jiné osoby, než je rodič. Osoba musí poskytovat zdárnou výchovu dítěti. Tuto formu náhradní péče upravuje občanský zákoník. Rodičům zůstává rodičovská odpovědnost k dítěti, není-li soudem rozhodnuto jinak. Poručenství nastává, když není ani jeden z rodičů, který má vůči svému dítěti vykonávat rodičovskou odpovědnost, a to v plném rozsahu (Gabriel a Novák, 2008). První situací je smrt obou rodičů nezletilého dítěte. Další situací je moment, kdy oba rodiče byli zbaveni rodičovské odpovědnosti, nebo výkon obou rodičů byl pozastaven.

2.3 Domy na půl cesty

Dům na půl cesty je zařízení, které pomáhá mladým lidem s přestupem z ústavního zařízení do vlastního života. Je to jedna z forem sociální prevence, která je ustanovena zákonem č. 108/2006 verze 33 o soc. službách. Dále jsou zmíněny ve vyhlášce č. 505/2006, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o soc. službách. Poskytují služby pro osoby do 26 let, které opouštějí školské zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy (zákon č. 108/2006). Tato sociální služba je i pro osoby propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody.

Domy na půl cesty jsou pouze dočasné zařízení, které slouží jako první pomoc mladého člověka, který se o sebe neumí postarat, nebo stále neví, jak na to. Jsou daná pravidla, které klienti těchto domů na půl cesty musí dodržovat. Tyto pravidla určují jednotlivé zařízení, pod které tato soc. služba spadá. Velkým problémem pro klientelu jsou finance. Většina z nich přichází do domu na půl cesty s dluhy, které si udělali po odchodu z ústavního zařízení. Jelikož je pro některé těžké s penězi hospodařit, tak některé domy na půl cesty zavedou řízené hospodářství. Všechny peníze jsou na účet zřizovatele a nejdříve se z nich zaplatí dluhy, nájmy, povinné poplatky apod. (Vocilka, 1999).

Počet zaměstnanců domů na půl cesty se velmi liší. Počet se pohybuje kolem dvou až deseti pracovníků plus s některými zařízeními spolupracují externí odborníci.

2.4 Volný čas

Volnočasové aktivity mohou organizovat školská zařízení, výchovná zařízení pro ústavní výchovu, nestátní neziskové organizace, nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, různé nestátní subjekty, které organizují volnočasové aktivity (Hájek, Hofbauer a Pávková, 2011). Ve školském zákoně č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném nebo jiném vzdělávání jsou zahrnuta střediska volného času a to: domy dětí a mládeže, stanice zájmových činností, školní družiny, školní kluby. Tyto uvedené zařízení jsou součástí vzdělávací soustavy a jsou zapsána v rejstříku škol a školských zařízení (Hájek, Hofbauer a Pávková, 2011).

Autoři Bedřich Hájek, Břetislav Hofbauer a Jiřina Pávková rozdělují druhy volnočasových aktivit na: Rukodělné činnosti, technické činnosti, přírodovědné zájmové činnosti, esteticko-výchovné činnosti, tělovýchova a sport, společenskovední zájmové činnosti a PC neboli zájmová činnost dětem s počítačovými dovednostmi i s logickým uvažováním.

Rukodělné činnosti se zaměřují na rozvoj zručnosti, osvojení si pracovních postupů, ale i vyšívání, nebo představivost. Dále Hanuš a Chytilová doplňují volnočasové aktivity na sociálně psychologické aktivity, společenské aktivity a kognitivní aktivity. Sociálně psychologické aktivity jsou prostřednictvím testů všeobecných znalostí, strategických her, hraním různých rolí, které napomáhají k rozvoji tvořivosti a komunikace (Hanuš, Chytilová, 2009). Kognitivní časové aktivity se zaměřují na rozvoj dovedností jedince jako je pozorování, objevování apod. (Hanuš, Chytilová, 2009).

Významnými organizacemi v oblasti volného času jsou Pionýr, Sokol a Junák, poslání Junáka je působit na děti a dospělé a vést je k mravní, duchovní a tělesné zdatnosti. Pionýr jako dobrovolné a demokratické sdružení pořádá letní tábory a další setkání. V oblasti tělovýchovy má tradici organizace Sokol.

V dětských domovech se zajišťuje výchova i mimo vyučování. Dětský domov se snaží zajistit dětem stejné podmínky trávení volného času jako dětem v žijících v rodinách.

II PRAKTICKÁ ČÁST

V první fázi praktické části se autorka zabývá vypracováním vlastní metodiky lekcí, které vychází z kreativní metody storytellingu u dětí v dětských domovech. Podrobněji popisuje výzkumné šetření, harmonogram příprav a uvádí výzkumné otázky, které si stanovila před realizací vlastní metodiky lekcí storytellingu. Dále popisuje speciálně pedagogickou praxi, kterou absolvovala a zmiňuje veškeré momenty z kterých vycházela a inspirovala se při tvorbě vlastní metodiky lekcí. V druhé fázi ověřuje výzkumné šetření realizací lekcí v dětském domově a využívá metody sběru dat zúčastněné pozorování a popisuje vše, co se během šesti setkání odehrávalo. V dalších kapitolách odpovídá na výzkumné otázky, vyhodnocuje výzkumné šetření, popisuje limity, s kterými se během realizace šesti lekcí setkala, uvádí rešerše a doporučení pro praxi.

3 DESING VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

V této kapitole autorka popisuje hlavní a dílčí cíle výzkumného šetření. Zabývá se celkovým harmonogramem, kde popisuje průběh, postupy a dobu přípravy výzkumného šetření. V této kapitole si autorka stanovila výzkumné otázky, na které chtěla odpovědět po realizaci storytellingu v dětském domově. Popisuje metody sběru dat, které v rámci výzkumného šetření použila. Autorka také zmiňuje výzkumný soubor a prostředí ve kterém lekce storytellingu realizovala.

3.1 Cíle výzkumné šetření

Cílem výzkumného šetření je zjistit a popsat vliv storytellingu na děti z dětských domovů pomocí vlastní autorské metodiky. Dílčím cílem této práce je popsa

Dále blíže popsat využití storytellingu u dětí v dětských domovech a zjistit, jaké má tato kreativní metoda meze, možnosti a zda rozvíjí u těchto dětí fantazii, kreativitu, osobnostní rysy a dovednosti. Dalším osobním autorčíným dílčím cílem je pro tyto děti vytvářet volnočasové aktivity, dlouhodobě se s nimi setkávat a pokračovat ve storytellingu, či jiných projektech.

3.2 Harmonogram příprav

Průběh celkové práce byl na dlouhodobé bázi. Přípravy před realizací měly tři fáze. V první fázi, která proběhla před rokem a půl, si autorka vybrala storytelling, s kterým už měla zkušenosti z letních táborů. Tuto metodu chtěla realizovat u dětí v dětských domovech, protože po důkladném pátrání zjistila, že se tato metoda u těchto dětí nerealizuje. Při hledání této tematiky autorka nenarazila na zmínku o storytellingu v DD. Objevila publikace, či diplomové práce, které zkoumaly storytelling u neslyšících, u dětí mladšího školního věku, dočetla se o provozování storytellingu při školní výuce, nebo v nízkoprahovém zařízení pro děti do 18 let.

Po rozvoru s českým vypravěčem Martinem Hakem, došla k závěru, že se storytelling využívá v marketingu, ve školách, v rámci vypravěčského představení, ale v dětských domovech nikoliv. Sám Martin Hak řekl, že zkušenosti se storytellingem ve speciální pedagogice nemá, tímto směrem se nevydává a nezná žádného vypravěče, který se na tuto klientelu zaměřuje.

Ve druhé fázi, která proběhla v září 2020, autorka nastoupila na speciálně pedagogickou praxi do dětského domova. Její záměrem bylo zmapovat prostředí, seznámit se s dětmi, zjistit jakým způsobem dětský domov funguje a trávit čas s dětmi v jejich přirozeném prostředí.

Metodiku lekcí následně vypracovala dle skupiny dětí, kterou dostala v rámci praxe na starosti (viz. podkapitola výzkumný soubor). Tato fáze je blíže popsána v kapitole vlastní metodiky (viz. podkapitola přípravná fáze), kde autorka popisuje práci s dětmi a klíčové momenty dle kterých vypracovala vlastní metodiku lekcí storytellingu.

Třetí fází bylo vypracování vlastní metodiky storytellingu pro děti v dětských domovech a následné realizování. K realizaci původně mělo dojít v březnu 2021, ale z důvodů koronavirové pandemie se realizace odložila na květen 2021.

První částí postupu během vypracování výzkumného šetření byla účast na zmiňované speciálně pedagogické praxi. Dále autorka během roku 2020/2021 vypracovala vlastní metodiku storytellingu a následně proběhla realizace. Týden před realizací si dle každé lekce vypracovala přípravu, kde si poznamenala veškeré pomůcky, které bude potřebovat.

3.3 Výzkumné otázky

Před realizací lekcí si autorka stanovila výzkumné otázky, na které po uskutečnění storytellingu chtěla odpovědět.

Výzkumné otázky:

- 1□ Jaké jsou meze storytellingu u dětí v dětském domově?
- 2□ Jaké jsou možnosti storytellingu u dětí v dětském domově?
- 3□ Jaký má storytelling vliv u dětí v dětském domově?

3.4 Výzkumný soubor a prostředí realizace

Výzkumné šetření bylo uskutečněno v dětské domově v Klánovicích. Tento dětský domov je školské zařízení pro výkon ústavní výchovy pro děti od 3 do maximálně 26 let. Zřizovatelem je hlavní město Praha. V dětském domově je 54 dětí, které jsou rozděleny do sedmi rodinných skupin. O každou skupinu se starají čtyři vychovatelky/vychovatelé. Dětský domov tvoří komplex čtyř budov. V každé budově jsou dva byty pro dvě rodinné skupiny. U každé budovy je velká zahrada, na které jsou tenisové kurty a hřiště na fotbal. Dětský domov má zavedenou posilovnu, jídelnu, terapeutickou místnost a učebnu. Dětské pokoje jsou pro

jednotlivce maximálně pro dvojice. Příjemnou a rodinou atmosféru vytváří prostředí klánovického lesa a pocit uzavřeného vilového předměstí na začátku Prahy.

Výzkumný souborem byly děti ze zmiňovaného dětského domova v Klánovicích. Se skupinou čtyř dětí, přesněji chlapců ve věku 13-15 let byl storytelling realizován. Autorka tuto skupinu dostala na starosti během speciálně pedagogické praxe. Dále pracovala s dětmi od 6-8 let, ale záměrně lekce vypracovala přímo pro chlapeckou skupinu starších dětí (13-15let). Důvody pro umístění dětí do dětského domova jsou zejména: zanedbávání výchovy, výživy popřípadě dalších rodičovských povinností, fyzické a psychické týrání, sexuální zneužívání apod. (ddklánovce, 2021). Autorka znala příčiny umístění jen z interpretace dětí, které se jí během praxe svěřovaly.

3.5 Metody sběru dat

Ve výzkumném šetření autorka používá zúčastněné pozorování, které patří do metod sběru dat. Pozorování patří k nejstarším metodám získávání a patří do kvalitativního výzkumu. Pozorování umožňuje zkoumat projevy jedinců, nebo skupiny v určitých situacích a má dospět k objektivnímu popisu (Hendl, 2005). Dělí se na krátkodobé a dlouhodobé, dle časové náročnosti. Pozorování se dále dělí na zúčastněné a nezúčastněné podle toho, jestli je pozorovat zúčastněn pozorování.

Dále lze dělit na přímé a nepřímé, zda je pozorovatel přímý účastník sledované situace. Otevřené nebo skryté pozorování záleží na tom, zda pozorovatel informoval účastníky průzkumu o své činnosti, či nikoliv. Pokud pozorovatel provádí pozorování dle předem daného předpisu se dělí na strukturované a nestrukturované. Hraje roli i to, zda pozorování probíhá v přirozených podmínkách, nebo v nepřirozeném prostředí. *„Práce kvalifikačního výzkumníka, je přirovnávána ke činnosti detektiva. Výzkumník vyhledává a analyzuje jakékoliv informace, které přispívají k osvětlení výzkumných otázek, provádí deduktivní a induktivní závěry“* (Hendl, 2005).

V první fázi výzkumné šetření si autorka stanovila cíle a výzkumné otázky. Následně vypracovala vlastní metodiku sotrytellingu, kterou realizovala v dětském domově. Během realizace si autorka psala poznámky ze zúčastněného pozorování a tím zaznamenávala vše, co během šesti lekcí odehrávalo. V záznamu pozorování zmiňuje veškeré překážky, kladné, nebo záporné situace se kterými se setkala.

4 VLASTNÍ METODIKA VYUŽITÍ STORYTELLINGU V DĚTSKÉM DOMOVĚ

V této kapitole autorka popisuje přípravnou fázi, která zahrnuje poznatky ze zmiňované speciálně pedagogické praxe. Z těchto poznatků čerpala a inspirovala se k vypracování vlastní metodiky lekcí storytellingu. Dále popisuje tvorbu metodiky a podrobně popisuje všech šest lekcí storytellingu. Cílem vlastní metodiky je vypracování šesti lekcí sotrytellingu pro děti v dětském domově.

4.1 Popis přípravné fáze šetření

Důležité momenty, které ovlivnily uvažování při skládání všech šesti lekcí, byly hlavně v přirozeném vývoji vztahu, mezi autorkou/lektorkou a dětmi. Prvním stěžejním momentem, bylo spontánní vyprávění dětí, které sdělovaly své životní události. Děti v dětském domově otevřeně vyprávěly své životní příběhy. Z těchto příběhů lekce nevycházejí, ale šlo o důležitý moment, při kterém docházelo k budování důvěry a vzájemného vztahu mezi dětmi a autorkou/lektorkou. Příkladem těchto životních příběhů byly jizvy od rodičů, či motající se postava na konci ulice, což byla matka závislá na pervitinu. Došlo ke sdělení, který z vychovatelů dětského domova je dle dětské interpretace chápán kladně a naopak negativně.

Sny a přání dětí o kterých autorce vyprávěly vždy měly překážku proč se nedají uskutečnit. Po většinou za to mohl někdo jiný, a to především systém, vychovatelé, škola, ostatní děti, dokonce i paní ředitelka. Autorka polemizovala nad tím, jestli zde nejde o zkreslení reality, a to následně komplikuje komunikaci mezi vychovatelem a dítětem. Děti mají často pocit, že právě vychovatelé jdou ruku v ruce se systémem a jsou proti nim. Pro lektora, který s touto klientelou pracuje je podstatné tyto fakta vědět. Konkrétní citace jednoho z dětí: „chtěl bych se stát cukrářem, ale tady to není možný...“ nebo „všichni jsou proti nám, pokud neumíš matiku, nemůžeš jít skákat na trampolínu...“

Zajímavými momenty byly popisy agrese, kterou tyto děti, především chlapci v sobě mají. Sami od sebe analyzovali své agresivní chování. V dětském domově často dochází ke konfliktům mezi nimi a v tom nejhorším případě to skončí i fyzickým konfliktem. Je klíčové zmínit důležitost role praktikanta, či externisty a případě v rámci této práce lektora, který vede storytelling. V tomto případě přichází cizí osoba, která není na pozici vychovatele, ale ani není v roli kamaráda dětí. Je něčím si mezi, proto děti mají respekt, ale svěří se situacemi, které už vychovatelům nevyprávějí a v mnoha případech o těchto situacích lžou. Konkrétně

citují jednoho z dětí: „kdyby tady nebyla Eliška, tak tě zmlátím“ nebo „Támhle za ten roh, chodíme kouřit.“ ale už to před touto externí osobou neudělají. Je skutečností, že v dětském domově vychovatelé mají své povinnosti, které zahrnují administrativu, starání se o finance, vaření večeře, přípravy svačín, učení se s dětmi do školy apod. Tudíž nezbývá moc času na volnočasové aktivity s dětmi.

Externista, či praktikant pomáhá dětem se školními povinnostmi, ale především s nimi tráví jejich volný čas a vyvíjí aktivity, které jsou pro ně důležité. Příkladem z praxe je jízda na kole, skákání na trampolíně, hry typu hádej kdo, kreslení, rapování apod. Při těchto aktivitách docházelo k budování přirozeného vztahu mezi autorkou/lektorkou a dětmi.

Poznatky z praxe jsou přínosem z důvodů seznámení se s dětmi, pochopení jejich vztahů mezi sebou, vztahů vychovatelů a dětí. Základem je navození důvěry při činnostech, na které jsou děti zvyklé a vychází z jejich přirozených aktivit jako například zmiňovaná jízda na kole. Tvorba metodiky z těchto poznatků vychází.

4.2 Tvorba metodiky

Tvorba vlastní metodiky storytellingu probíhala od září do začátku prosince roku 2020. Metodika obsahuje šest lekcí, které jsou organizačně vymyšleny na šest setkání. Autorka si v první řadě napsala hlavní příběh, který provází všech šest lekcí a vychází z předem vymyšleného námětu. Úmyslně příběh psala s nádechem apokalyptické doby, kterou zavinily mobilní telefony a počítače, aby s dětmi na toto téma mohla rozvést diskusi.

Příběh úmyslně nemá konec, protože se dotváří v průběhu. Následně stanovila cíle lekcí. Určila časovou délku, kterou vytyčila na 120 minut pro každou lekci. Lekce byly tvořeny pro cílovou skupinu dětí, přesněji řečeno skupinu chlapců ve věku 13-15 let. Storytelling, který autorka ve své metodice popisuje není klasickou formou, kdy vypravěč vypráví příběh následně publikum příběh poslouchá, jak to bývá u vypravěčského představení. Záměrně jsou lekce vypracovány tak, aby děti daný příběh prožily, odvyprávěly, popřípadě dotvořily společně s lektorem. Proto jsou do nich přidány různé činnosti, typu výtvarných činností, výroby masek, sehrání etudy, zpěvu apod.

Lze říct, že vycházejí také ze zážitkové pedagogiky, nebo pedagogiky volného času. Autorka vycházela z předem zjištěných činností, o kterých předem věděla, že děti baví, nebo se jim věnují. Příkladem jsou výtvarné činnosti, sprejování, rapování a pohybové hry. Autorka psala lekce tak, aby se děti dostaly do vymyšleného nereálného světa a dokázaly se pohybovat v roli, kterou měly danou hlavním příběhem. Role, do které děti vstupují není obtížná jedná se

pouze o vstup do úrovně imitace. Konkrétně při vstupu do role si děti nasadí odznáčky, a naopak při výstupu z role si odznáčky sundají (viz. jednotlivé lekce).

Autorka také popisuje základní principy a rituály, které jsou zainteresovány do všech šesti lekcí. Jedním hlavním principem je pošta, kterou děti přechází obálky s úkoly, které v rámci příběhu mají splnit. Dalším principem je nástěnka, na kterou se dávají papíry s úkoly, píšou se na ní tajné přezdívky a vše, na čem se při realizaci skupina domluví. Hlavní rituálem pro oddělení začátku a konce lekce je hymna. Jedním z rituálů lze považovat zmiňované principy.

První lekce

Téma: Hrdinové z předměstí

Věková hranice: 13–15 let

Organizace: v dětském domově

Čas: 120 minut

Námět

Lekce se jmenují Hrdinové z předměstí, protože se zaměřují na děti vyrůstající na předměstí hlavního města Prahy.

Celý příběh, který je součástí všech šesti celků poukazuje na to, že každý může být hrdinou i malí kluci vyrůstající na předměstí a že se i malý sen může stát skutečností.

Námětem příběhu je apokalyptická doba plná tajemství, kterou způsobuje doba technologií.

Základním cílem je odvyprávět a odehrát předem daný příběh. Dalším základním cílem je odpojení se od denní reality, odreagování se, chuť do tvorby apod.

Celé lekce vychází z hlavního příběhu, který je uvedený níže u bodu „příběh.“

Cíle: esteticko – umělecko výchovné

A. Schopnost hrát v roli – na začátku lekce se účastníci dostávají do role tajných spisovatelů, kteří, jsou součástí vyprávěného příběhu. Po celou dobu lekcí jsou v této roli. Vystoupí z ní, až závěrem každé lekce. Odlišení vstupu do role a výstupu z role je dostání odznaků (následně notýsků) a odevzdání je do truhly po babičce.

B. Schopnost zpětné vazby – na závěr každé lekce proběhne zpětná vazba. Děti se učí zpětné vazbě a učí se ohodnotit lekci a sebe sama. Jelikož je lekce tvořena pro starší děti konkrétně 13-15 let, zpětná vazba probíhá slovně. Děti hodnotí své pocity, prožitky, jak se v roli cítily. Děti se naučí sebehodnocení a hodnocení ostatních.

C. Dovednost komunikovat hrou mezi sebou – během lekce se děti naučí komunikovat skrze hru mezi sebou. Tím, že se ocitají v nereálném světě, ve kterém hrají v roli a následně mezi sebou komunikují.

Dramatické cíle:

A. Děti se naučí vstoupit do světa hry a zase z něj vystoupit – umožnit dětem se naučit a poznat opuštění reality a vklouznout do nereálného prostoru pomocí hry. V rámci lekce, děti opouští realitu v ten moment, co pochopí a přijmou hru v roli spisovatele. Stávají se nadpřirozenou postavou, která se pohybuje v prostoru, přizpůsobeném dle hlavního příběhu. Zároveň i během aktivit.

B. Zvládnout dramatický prostor – uvědomění si prostoru a dokázat se v něm pohybovat, vědět kde začíná a končí apod. během hodiny děti chodí prostorem, aby se s ním seznámily a věděly, co všechno se v něm nachází.

Sociální cíle

A. Sociální integrace – zaměřit se na skupinu a zapojení cele skupiny. Děti jsou vedeny k týmovému jednání při společném plnění zadání. V dané lekci mají plnit společné úkoly viz. hlavní část při putování podle mapy, nebo při domluvení se neverbální komunikací.

B. Schopnost přijímat podněty druhých a podněty nabízet – Děti se naučí přijímat a akceptovat návrhy na řešení (například mapy) od ostatních dětí, ale zároveň se i učí vkládat do hry své nápady a vlastní stimuly.

C. Kooperace a schopnost pomoci – týmovost, spolupráce apod. skupinová dynamika. Děti se učí naslouchat názoru druhých.

Osobnostní cíle:

A. Děti se naučí, tvořivě řešit úkol ve skupině viz. výroba transparentu v hlavní části.

B. Schopnost vyjádřit slovně svůj názor a postoj – pomocí zpětné vazby.

Příběh

Na jednom malém předměstí, nedaleko velkého hlučného a rychlého města žili, byli kluci, kteří se unášeli dobrodružstvím. Byli to čtyři uličníci, co se scházeli v jednom malém opuštěném domu u nich na předměstí. Říkali mu „Tajná klubovna.“ Tohle místo nebylo pro každého a ten kdo neměl pozvánku, nemohl se do klubovny připojit. Scházeli se každý den po

škole a vymýšleli nové a nové příběhy, které potom zapisovali do svých zápisníků, a tak vznikl tajný spolek spisovatelů.

V době, kde se náš příběh odehrává všechno bylo nějak moc rychlé a technické. Každý měl chytrý telefon a domácí práce odváděli roboti. Všichni lidé na světě byli očipovaní a temný vládce celého světa věděl, kde se kdo nachází. Tenhle čip dostal každý občan dovršení 16 let. Vše hlídala tajná policie zvaná OKO. Jméno temného krále nikdo nesměl vyslovit dokonce i vítr se bál zafoukat jeho jméno.

Knihy, psaní, vyprávění příběhů, už nikdo neznal a kdo si jen trochu na tuhle dobu vzpomínal, byl pod trestem vyhoštění, pokud někomu jen slovem o knihách a psaní řekne. Jak se ale naši hrdinové dozvěděli o knížkách a psaní? Jednou ten nejmladší vlezl k svojí babičce na půdu a ve velké truhle našel něco, co doposud nikde neviděl. Našel propisky, pastelky, papíry, knížky a sešity. Nevěděl a nechápal, co to vlastně je. Šel za babičkou a zeptal se, co to je v té velké truhle u nich na půdě. Babička vypla robota, vzala svého vnuka do kuchyně a začala mu vyprávět o starých dobách, kdy nikdo neměl počítače a všechno se psalo ručně. A tak každý den parta čtyř kamarádů chodila na tajné setkání k babičce, která je učila psát a číst. Kluci za necelý rok se naučili psát a číst a od té doby chodili do klubovny, kde psali svá dobrodružství a založili svět spisovatelů. Psali své příběhy, které zažívali a ukládali je do truhly po babičce. Jenže jednou...

Stručný popis organizace

Vnitřní verze dle nepříznivého počasí: lekci lze uskutečnit ve vnitřních prostorech domu. Lekce probíhá u stolu v dětském domově.

Venkovní verze: terasa dětského domova u společného stolu

Na začátku lekce, účastníci dostávají odznaky s nápisem tajný spolek spisovatelů. Tímto se dostávají do role a stávají se součástí příběhu

Funkce vypravěče (vedoucího lekce): se do příběhu zapojuje. Je v roli vypravěče a průvodcem příběhu. Jeho funkce vedení je direktivní.

1. místnost a organizace:

Organizace prostoru: prostor je vytvořen dle příběhu jako Tajná klubovna spisovatelů. Děti vcházejí do předem připravené místnosti, ve které jsou předem připravené rekvizity: staré černé knihy, transparent (pro první lekci s nedopsaným nápisem) s nápisem tajná klubovna, truhla, inkoust, pera na inkoust, sešity

2. Úvod

Čas: 15–20 minut

Příběh v první lekci: v první lekci v rámci příběhu se účastníci ocitají po nalezení truhly od babičky a seznamují se s prostorem. Dozví se i o tajné polici OKU.

Lekce začíná při vstupu dětí do předem připraveného prostoru Tajné klubovny. Sedíme v kruhu místnosti. Vedoucí lekce uvádí děti do role pomocí příběhu.

Uvedení do příběhu: každý účastník na začátku lekce dostane notýsek s propiskou a odznakem tajné klubovny. „Vítejte kluci, už dlouho čekám na tuhle chvíli. Dneska žijeme v rychlé době, plný telefonů, počítačů...“ lektor ve stručnosti zapojí účastníky do děje. Vedoucí lekce zahraje hymnu, která je jen pro účastníky tajné klubovny. Hymna je pro vytvoření atmosféry a zavedení rituálu, kterým každá z šesti lekcí bude začínat i končit.

Hymna:

My jsme kluci z předměstí
Žije ve štěstí, neštěstí
Kdo hádanky nerozluští,
Nežije s námi v dobrodružství
ref:
tohle je náš svět, stačí otevřít oči
občas se potočí spolu na kolotoči
tohle je náš svět, věcí je nespočet
tohle je náš svět, stačí jen odletět

Pomůcky pro organizaci prostoru a úvodu lekce: kytara, pomůcky pro přípravu prostoru viz. organizace místnosti, notýsky, propisky

Úvodem po zahrání a naučení se hymny všichni zůstávají v kruhu, ve kterém dojde k seznámením s celým příběhem a průběhem první lekce. Účastníci si v kruhu posílají krabičku od tuže. V tento moment lektor odvypráví hlavní příběh. Všem účastníkům se přidělí tajné přezdívký pomocí losování útržků z novin.

Losování přezdívek: z předem připravených útržků z novin, účastníci losují a skládají svoje tajné jméno (přezdívkou)

Rozehřívací hry:

Čas: 10–15 minut

Elektřina: posílení skupinkové dynamiky. Hra elektřina probíhá v kruhu, kde si všichni třou ruce o sebe. Lektor vypustí první impuls, ve kterém na straně tleskne a předá tlesknutí druhému, který stojí v kruhu. Elektřina bude v rámci příběhu přizpůsobena. Bude to tajné posílání tvůrčí energie od babičky.

První hra:

3. Hlavní část lekce

A) První část hlavní části luštění mapy

Pomůcky: truhla, mapa, notýsky, propisky

Motivace: účastníci mají za úkol důkladně prozkoumat prostor a prohledat truhlu z půdy. Tam nalézají mapu s dalšími pokyny.

Popis situace: v mapě naleznou zazačenou část, kde objeví své spisovatelské notýsky, ale před tím, než se na tuhle cestu za notýsky vydají, musí splnit pokyny uvedené na zadní straně mapy. Na mapě mají také napsáno: Neměj strach v prostoru tajné klubovny a hranicí zahrady jsi v bezpečí, za brankou už tě vidí a slyší

V rámci příběhu vědí, že u sebe v klubovně (doma) jsou v bezpečí, tam na ně tajná policie OKO nevidí a nemůže je dosáhnout

Pokyny na mapě:

- 1) Buď opatrný ať tě OKO nechytí, jen jednu brávu nevidí, ta, co se na růži nese, ta co je rozkazem stání – v prvním pokynu se účastníci mají za úkol zamaskovat do červené barvy, aby je oko (tajná policie říše) neviděla
- 2) Při cestě nesmíš promluvit – účastníci na cestě nesmí promluvit
- 3) Zaznač tajné symboly – křídou na silnici zaznamenají tajné symboly, které znají jen oni a OKO je nepřechte
- 4) Měj se na pozoru!

Oblepení samolepek – než se vypraví na cestu dle mapy, mají samolepkou oblepit všechny červené věci v domově, následně si můžou jednu červenou věc vybrat a vzít si ho jako talisman.

Tajné symboly – křídou na silnici se napíšu tajné symboly, které se předem připraví a napíšu na papír. Symboly vzniknou ze situace, však vycházím z tajné řeči dětí v dětském domově, kterou mezi sebou mluví.

Tajná řeč: za každou souhláskou je přidáné f a ta daná souhláska. Příklad Hefeefe tafaxifi – v překladu hele taxi.

B) Druhá část hlavní části tvoření transparentu

Pomůcky: transparent (který je předem připravený), pastelky, fixy

Motivace: výroba transparentu s nápisem: TAJNÁ KLUBOVNA. Vytvoření svého prostředí, které už lektor vytváří s účastníky lekce.

Tvorba transparentu je už na účastnících a lektorovi, jakým způsobem nápis vytvoří. Během tvorby dostávají.

Kakao od babičky: během tvoření nápisu, účastníci dostávají kakao od babičky a hraje v pozadí hudba staré doby, které ještě poslouchala babička v mládí.

Hudba: Elton Don't go breaking my heart, Blondie call me, nirvana smell like teens spirit apod.

Princip nástěnky

Nástěnka vzniká v průběhu lekcí, na kterou budou přidávány důležité informace. Pro první lekci na nástěnku se může umístit tajná řeč spisovatelů apod.

Princip dnů

Každý den má svůj podivný název, aby OKO nezjistili, v jakém dnu se nacházíme

Pondělí = pindílí

Úterý = útorý

Středa = středek

Čtvrtek = čtvrťák

Pátek = pjuntok

Sobota = srabota

Neděle = nedělník

Princip počítání

1=oko

2=dvoko

- 3=troko
- 4= čtrko
- 5= páko
- 6=láko
- 7=hičman
- 8=čičman
- 9=ťululum
- 10=ťuk

Využívání principů je tvárné a dá se s nimi pracovat individuálně dle lekcí a hlavně dle času. Využití pro všech šest lekcí.

4. Navázání na pokračování v příběhu – po vytvoření transparentu, účastníci objeví dopis, který odkryje poselství. Princip poselství je, že každý si má do příště popřemýšlet o příběhu a jak by měl příběh pokračovat, co by mělo být dál, bude vůbec pokračování? Kam příběh spěje? Poselství dostanou v poště – má poznámka: co se týče navnadění na pokračování musím ještě promyslet, až budu tvořit druhou lekci.

5. Princip pošty – do schránky vždy začátkem, nebo popřípadě koncem lekce přijde obálka ve které budou jednotlivé úkoly lekce.

6. Vystoupení z role – lekce končí v kruhu, před vystoupení z role všichni zazpívají hymnu, kterou první lekci ukončí. Následně vloží odznaky, notýsky a propisky do truhly, kterou uzavřou a nechají odpočívat do další lekce

7. Zpětná vazba

Zpětná vazba proběhne v kruhu na koberci. Každý řekne, co mu vadilo, co se mu líbilo apod.

Druhá lekce

Téma: Hrdinové z předměstí

Věková hranice 12–15 let

Organizace: v dětském domově

Čas: 120 minut

Stručný popis organizace

Vnitřní verze dle nepříznivého počasí: lekci lze uskutečnit ve vnitřních prostorech domu.

Lekce probíhá u stolu v dětském domově.

Venkovní verze: terasa dětského domova u společného stolu, zahrada.

Na začátku každé lekce (od lekce druhé), účastníci na začátku otevírají tajnou truhlu od babičky, berou si odznaky, notýsky na příběhy a propisky, tím vstupují do své tajné klubovny. Tímto se i dostávají do role a stávají se součástí příběhu, konkrétněji spisovateli tajné klubovny.

Funkce vypravěče (lektor lekce): funkce lektora zůstává po celou dobu direktivní viz první lekce funkce vypravěče.

1. stručný popis druhé lekce

Ve druhé lekci se účastníci lekce se lehce setkávají s vyprávěním, či sepisováním si námětů příběhu. Psaní inkoustem a perem. Dále se seznamují dle příběhu s tajnou policií OKO a zjišťují, kdo je vůbec vladařem smyšlené země.

2. místnost a organizace:

Organizace prostoru: prostor je vytvořen dle příběhu jako Tajná klubovna spisovatelů. Děti vcházejí do předem připravené místnosti, ve které jsou předem připravené rekvizity: staré černé knihy, transparent s nápisem tajná klubovna, truhla, inkoust, pera na inkoust, sešity.

3. Úvod

Čas: 15–20 minut

Příběh v druhé lekci: v druhé lekci se účastníci dozvídají o historii tajné policie OKA. Zjistí i kdo OKO řídí a tím pádem i celou zemi.

Lekce začíná při vstupu dětí do předem připraveného prostoru Tajné klubovny. Sedíme v kruhu místnosti. Lektor účastníky opět uvádí do příběhu, kterým jim znovu připomíná.

Uvedení do příběhu: lektor vypráví dětem příběh, který zahrnuje historii OKA a jak vzniklo. Viz příběh historie OKA.

Než vše započne odzpívá se hymna a dle nástěnky se shrne, co se odehrávalo minulou lekci.

Hymna:

My jsme kluci z předměstí

Žije ve štěstí, neštěstí

Kdo hádanky nerozluští,
Nežije s námi v dobrodružství
ref:
tohle je náš svět, stačí otevřít oči
občas se potočí spolu na kolotoči
tohle je náš svět, věcí je nespočet
tohle je náš svět, stačí jen odletět

Pomůcky pro organizaci prostoru a úvodu lekce: kytara, pomůcky pro přípravu prostoru viz. organizace místnosti, notýsky, propisky

Úvodem ještě doplní nástěnku, na kterou pod svou tajnou přezdívkou každý podepíše. Plus dopsání tajné řeči, či názvy dnů a tajné názvy čísel.

Výběr pošty: v úvodu lekce kluci vyberou poštu, ve které najdou útržek příběhu, a to historii tajné policie OKA, v poště se také objeví, že už věky se předává proroctví, které zní: *Jednou přijdou ti, co ještě věří na zázraky, pod tajným symbolem se podepíšou a tím lid dostane odvahu a OKO a temného pána sesadí.* V poště se i objeví úkoly pro druhou lekci, viz, hlavní část

Příběh historie OKA:

Tajná policie OKO je už několik let v této zemi BEZZÁZRAKU. Velí celému světu a zakazuje zábavu, hry, kouzla, zázraky. Každý, kdo těmto věcem věří je nepřítel země a čeká ho drsné potrestání. Policie řídí čipování od 15 let, protože se bojí dávného proroctví, které praví: *Jednou přijdou ti, co ještě věří na zázraky, pod tajným symbolem se podepíšou a tím lid dostane odvahu a OKO a temného pána sesadí.*

Ptáte se, kdo OKU vládne? Kdo vládne naší zemi? Je nebezpečné znát jeho jméno. I havrani, co přilétají z jiných světů, už proroctví nekrákají. Bojí se to jméno vyslovit, protože může přijít zkáza, kterou se všichni obávají. Zkáza, která může narušit rovnováhu mezi všemi světy. Jen vítr, co tu je od počátku všechno ví a zná. Cítí, že OKO slábne, a tak tiše zašvelejí jméno, co se už dávno ze strachu neříká... „temný pán KONTROLA.“

3. Hlavní část lekce

Pošta. Před začátkem lekce je důležité zkontrolovat tajnou poštu. Ve které se objeví proroctví a úkoly, pro druhou lekci: 1) symbol tajné skupiny musíš znáti 2) symbol si načrtni, když se budou lidi ptáti 3) na veřejnosti nasprejuj ať to vidí ale měl by si se báti

A) první část hlavní části vymýšlení symbolu

Pomůcky: deníčky, tužky

Motivace: účastníci mají za úkol vymyslet symbol, který bude znakem pro toto proroctví

Popis situace: nejdříve se všichni dohodnou, jaký ten symbol má být. V nejlepší situaci, ho mají vymyslet účastníci lekce, jinak lektor předhazuje návrhy. Následně si do deníčků načrtnou svůj návrh a jeden z nich se vybere. V rámci příběhu se jedná o symbol, který má tajná skupina.

Pokyny na v proroctví:

- 1) symbol tajné skupiny musíš znát – vymyslet, jak by tento daný symbol měl vypadat
- 2) symbol si načrtni, když se budou lidi ptáti – navrhnout symbol
- 3) na veřejnosti nasprejuj ať to vidí, ale měl by si se báti – vysprejovat na veřejné místo

B) druhá část hlavní sprejování

Pomůcky: spreje, velký karton.

Motivace: sprejování na veřejném místě (legálně) křídovým sprejem.

Účastníci se vypraví ze své tajné klubovny, dojdou před dům, kde bude na plotě přidělaný velký karton, na který mají za úkol nesprejovat předem daný symbol.

Tajná řeč: účastníci vědí, že když vyjdou z bezpečného prostoru klubovny musí mluvit tajnou řečí, nebo nesmí mluvit vůbec, jinak by na ně OKO přišlo.

Sprejer herec a policie: účastníci, když přichází k plotu vidí sprejera, jak sprejuje na karton v tu chvíli proběhne policie a začne ho honit. Tato divadelní vsuvka je pro vytvoření skutečnosti a navození bojovky.

Poznámka: lektor musí mít dopředu zorganizované herce, který tuto scénku zahrají. Pokud nejsou k této scénce správné podmínky, není stěžejní pro lekci.

Princip nástěnky

Nástěnka vzniká v průběhu lekcí, na kterou budou přidávány důležité informace. Pro první lekci na nástěnku se může umístit tajná řeč spisovatelů apod.

Princip dnů

Každý den má svůj podivný název, aby OKO nezjistili, v jakém dnu se nacházíme.

Pondělí = pindílí

Úterý = útorý

Středa = středeck

Čtvrtek = čtvrtáček

Pátek = pjuntok

Sobota = srabota

Neděle = nedělník

Princip počítání

1=oko

2=dvoko

3=troko

4= čtrko

5= páko

6=láko

7=hičman

8=čičman

9=ťululum

10=ťuk

Využívání principů je tvárné a dá se s ním pracovat individuálně dle lekcí, a hlavně dle času.

Využití pro všech šest lekcí.

6. Vystoupení z role – lekce končí v kruhu, před vystoupení z role všichni zazpívají hymnu, kterou první lekci ukončí. Následně vloží odznaky, notýsky a propisky do truhly, kterou uzavřou a nechají odpočívat do další lekce.

7. Zpětná vazba

Zpětná vazba proběhne v kruhu na koberci. Každý řekne, co mu vadilo, co se mu líbilo apod.

Třetí lekce

Téma: Hrdinové z předměstí

Věková hranice 12–15 let

Organizace: v dětském domově

Lekce o délce 120 minut

Stručný popis organizace

Vnitřní verze dle nepříznivého počasí: lekci lze uskutečnit ve vnitřních prostorech domu.

Lekce probíhá u stolu v dětském domově.

Venkovní verze: terasa dětského domova u společného stolu, zahrada.

Na začátku každé lekce (od lekce druhé), účastníci na začátku otevírají tajnou truhlu od babičky, berou si odznaky, notýsky na příběhy a propisky, tím vstupují do své tajné klubovny. Tímto se i dostávají do role a stávají se součástí příběhu, konkrétněji spisovateli tajné klubovny.

Funkce vypravěče (lektor lekce): funkce lektora zůstává po celou dobu direktivní viz první lekce funkce vypravěče.

1. stručný popis třetí lekce

Ve třetí lekci, se účastníci zkouší vymyslet pokračování hlavního příběhu. Celá třetí lekce je zaměřená na vyzkoušení si vymyšlení a sepsání příběhu. Účastníci se orientují v hlavní dějové lince. Vědí, že se nacházíme ve smyšlené zemi a že probíhá boj s zápornými postavami. Ve třetí lekci, mají za úkol příběh rozvinout a navázat.

2. místnost a organizace:

Organizace prostoru: prostor je vytvořen dle příběhu jako Tajná klubovna spisovatelů. Děti vcházejí do předem připravené místnosti, ve které jsou předem připravené rekvizity: staré černé knihy, transparent s nápisem tajná klubovna, truhla, inkoust, pera na inkoust, sešity.

3. Úvod

Čas: 15–20 minut

Příběh v druhé lekci: ve třetí lekci se účastníci v rámci příběhu stávají skutečnými spisovateli tajného spolku spisovatelů. Zjišťují díky poště, že co napíší, může se odehrát a „ve skutečnosti“ se stát.

Poznámka: lektor musí být připraven na různé varianty, kam se příběhy účastníků mohou odebírat. Důležité je připravit různé možnosti, kdyby někdo nemohl nic vymyslet.

Lekce začíná při vstupu dětí do předem připraveného prostoru Tajné klubovny. Sedíme v kruhu místnosti. Lektor účastníky opět uvádí do příběhu, kterým jim znovu připomíná.

Uvedení do příběhu: ve třetí lekci, si lektor, jakože neví rady, neví co se bude dít. Účastníci lekce mají za úkol přijít na princip pošty. V tuhle chvíli lektor pouze navádí k tomuto řešení.

Než vše započne odzpívá se hymna a dle nástěnky se shrne, co se odehrávalo minulou lekci.

Hymna:

My jsme kluci z předměstí

Žije ve štěstí, neštěstí

Kdo hádanky nerozluští,

Nežije s námi v dobrodružství

ref:

tohle je náš svět, stačí otevřít oči

občas se potočí spolu na kolotoči

tohle je náš svět, věcí je nespočet

tohle je náš svět, stačí jen odletět

Pomůcky pro organizaci prostoru a úvodu lekce: kytara, pomůcky pro přípravu prostoru viz. organizace místnosti, notýsky, propisky

Úvodem se zkontroluje nástěnka, zda je na ní vše poznamenáno.

Poznámka: nástěnku doplňuje vždy další lekci, pokud se nestihne dodělat předcházející den.

Výběr pošty: zde lektor nechává účastníky přijít na princip pošty. V poště nacházejí další úkoly: 1) jaký příběh bude dál? Bude stále vládnout temný král? 2) na pergament sepiš, děj co se neudál 3) co napíšeš se stane jest, jak porazíš krále, co v temnotě stál...

3. Hlavní část lekce

Pošta. Před začátkem lekce je důležité zkontrolovat tajnou poštu. Ve které se objeví proroctví a úkoly, pro třetí lekci: 1) jaký příběh bude dál? Bude stále vládnout temný král? 2) na pergament sepiš, děj, co se neudál 3) co napíšeš se stane jest, jak porazíš krále, co v temnotě stál...

A) První část hlavní části psaní inkoustem na pergamen

Pomůcky: deníčky, inkoust, pera

Motivace: v této části mají účastníci za úkol zkusit si na pergameny psát inkoustem, jak za starých dob.

Před touto zmiňovanou činností, lektor vyvolává diskusi na pokračování příběhu.

Princip činnosti: v rámci této činnosti si účastníci zkusí psát inkoustem. V rámci příběhu jde o psaní na pergamen tajných hesel a zkoušení navázání na příběh. V poště byly pokyny, které říkají, že každý má zkusit vymyslet pokračování příběhu. Jak OKO porazit?

Pokyny na v poště:

- 1) jaký příběh bude dál? Bude stále vládnout temný král? – zde by lektor měl rozvést diskusi, která vede k přemýšlení o příběhu, každý by si měl říct, jak by příběh měl pokračovat, zde jde pouze o debatu
- 2) na pergament sepiš, děj, co se neudál – tato činnost je rozdělena na dvě části, v první si účastníci vyzkouší psát inkoustem na pergamen a v druhé zkusí do svého notýsku napsat pokračování příběhu
- 3) co napíšeš se stane jest, jak porazíš krále, co v temnotě stál – navazování na předposlední lekci

B) druhá část hlavní psaní

Pomůcky: inkoust, deníky, pergameny

Motivace: co napíše tajná klubovna spisovatelů, může zvrátit osud celé země

Princip činnosti: po diskusi a společném vymýšlení, mají účastníci zkusit napsat příběh, který by mohl navazovat na dějovou linii.

Poznámka: lektor v tomto případě má být pohotový a reagovat na dané situace. Například, když dojde na polemizování o konci celého příběhu, tak by to účastníci měli napsat. Co nejvíc příběhů je napadne tím líp. Vždy by lektor měl mít připravené alternativy, které by řešily problémy, například žádného nápadu.

Možnosti

Zde jsou popsány různé možnosti, které lektor může nabídnout účastníkům při pokračování dějové linie. Základem je prvotní diskuse a pokládané otázky: kde si myslíte, že OKO a temný pán mají sídlo? Co by je mohlo oslabit? Mají vůbec slabiny? Jaké? Jak asi vypadá temný pán KONTROLA? Jaký příběh může OKO a temného pána porazit? Apod.

Pohybové hry:

V lekcích podobných třetí lekce, která je spíše založená na tvůrčím psaní, je dobré mít v zásobě pohybové hry. První možností jsou hry, které nesouvisí s příběhem. Není vždy potřeba velké provázanosti, pohybové hry, mají odreagovat od dlouhého sezení a přemýšlení. Druhá možnost je upgradovat pohybové hry v rámci příběhu například cukr káva limonáda, nikdo tě nesmí vidět.

Princip hry: jeden hráč stojí na jedné straně a říká říkadlo cukr, káva, limonáda, čaj rum bum. V ten moment ten, kdo říkadlo říká musí být otočený a nedívat se na druhou stranu hracího pole. Jen co dořekne říkadlo otáčí se a ostatní hráči musí být schováni. Pokud někoho uvidí, posílá ho na začátek. Vyhrává ten, kdo se první dotkne hráče, který říká říkadlo.

V rámci příběhu, lze tuto hru brát jako trénink, jak se schovat před OKEM, jak se maskovat apod.

Princip nástěnky

Nástěnka vzniká v průběhu lekcí, na kterou budou přidávány důležité informace. Pro třetí lekci se na nástěnku můžou umístit, příběhy, nebo úkoly z pošty.

Využívání principů je tvárné a dá se s ním pracovat individuálně dle lekcí, a hlavně dle času. Využití pro všech šest lekcí. Viz. První a druhá lekce tajná řeč, počítání a dny.

6. Vystoupení z role – lekce končí v kruhu, před vystoupení z role všichni zazpívají hymnu, kterou první lekci ukončí. Následně vloží odznaky, notýsky a propisky do truhly, kterou uzavrou a nechají odpočívat do další lekce.

7. Zpětná vazba

Zpětná vazba proběhne v kruhu na koberci. Každý řekne, co mu vadilo, co se mu líbilo apod.

Čtvrtá lekce

Téma: Hrdinové z předměstí

Věková hranice 12–15 let

Organizace: v dětském domově

Čas: 120 minut

Stručný popis organizace

Vnitřní verze dle nepříznivého počasí: lekci lze uskutečnit ve vnitřních prostorech domu. Lekce probíhá u stolu v dětském domově.

Venkovní verze: terasa dětského domova u společného stolu, zahrada.

Na začátku každé lekce (od lekce druhé), účastníci na začátku otevírají tajnou truhlu od babičky, berou si odznaky, notýsky na příběhy a propisky, tím vstupují do své tajné klubovny. Tímto se i dostávají do role a stávají se součástí příběhu, konkrétněji spisovateli tajné klubovny.

Funkce vypravěče (lektor lekce): funkce lektora zůstává po celou dobu direktivní viz první lekce funkce vypravěče.

1. stručný popis čtvrté lekce

Ve čtvrté lekci si účastníci vybírají jeden z vymyšlených příběhů, které sepisovali ve třetí lekci. Jeden z vybraných příběhů se dopíše, ale podstatné je, že se nedopíše konec celého příběhu. S vybraným příběhem se ve čtvrté lekci bude pracovat a modulovat ho do divadelní etudy, která bude z předem vyrobených loutek. V rámci příběhu účastníci dostanou v poště tajnou zprávu, že mají za úkol vyrobit své malé pomocníky, které když ožijí mohou změnit a odehrát celý děj.

2. místnost a organizace:

Organizace prostoru: prostor je vytvořen dle příběhu jako Tajná klubovna spisovatelů. Děti vcházejí do předem připravené místnosti, ve které jsou předem připravené rekvizity: staré černé knihy, transparent s nápisem tajná klubovna, truhla, inkoust, pera na inkoust, sešity.

3. Úvod

Čas: 15–20 minut

Příběh ve čtvrté lekci: v rámci příběhu se v této lekci účastníci vyberou napsané příběhy ze třetí lekce a zatím bez konce se odvypráví. Následně se v poště dozvědí, že mají odvyprávět příběh a odehrát ho s postavičkami, které musí oživit tajným zaříkávadlem. Zaříkávadlo je ale necelé, tak se bude muset vymyslet, aby se rýmovalo.

Poznámka: lektor by měl mít vždy připravené možnosti, aby mohl vždy pomoci v případech. V tomto případě jde především o předem připravené rýmy pro zaříkávadlo, nebo také připravené příběhy, kdyby nebyl žádný nápad.

Lekce začíná při vstupu dětí do předem připraveného prostoru Tajné klubovny. Sedíme v kruhu místnosti. Lektor účastníky opět uvádí do příběhu, kterým jim znovu připomíná.

Uvedení do příběhu: ve čtvrté lekci, lektor zabývá otázkou, co se dnes bude dít, nechává účastníky, aby sami přišli na princip pošty. Lektor má hrát v roli a být jakoby nervózní, protože se může kdykoliv stát, že celý tým tajné klubovny někdo udá.

Než vše započne odzpívá se hymna a dle nástěnky se shrne, co se odehrávalo minulou lekci.

Hymna:

My jsme kluci z předměstí
Žije ve štěstí, neštěstí
Kdo hádanky nerozluští,
Nežije s námi v dobrodružství

ref:

tohle je náš svět, stačí otevřít oči
občas se potočí spolu na kolotoči
tohle je náš svět, věcí je nespočet
tohle je náš svět, stačí jen odletět

Pomůcky pro organizaci prostoru a úvodu lekce: kytara, pomůcky pro přípravu prostoru viz. organizace místnosti, notýsky, propisky.

Úvodem se zkontroluje nástěnka, zda je na ní vše poznamenáno.

Poznámka: nástěnku doplňuje vždy další lekci, pokud se nestihne dodělat předcházející den.

Výběr pošty: zde lektor nechává účastníky přijít na princip pošty. V poště nacházejí další úkoly: 1) výroba pomocníků (loutky) 2) vybrání jednoho z příběhů, zatím bez konce 3) odehrání malého divadelního představení s loutkami 4) výroba tajné masky pro případ krytí.

3. Hlavní část lekce

Pošta. Před začátkem lekce je důležité zkontrolovat tajnou poštu. Ve které se objeví úkoly, pro čtvrtou lekci: 1) malého pomocníka shánět máš, co dál se bude dít ty poznáš 2) vezmi své pomocníky do boje se zlem 3) vyrob ochranou masku na tvou tvář a meč co do ruky vezmeš si

A) První část hlavní části výroba loutky

Pomůcky: čtvrtky, kartony, vodovky, pastelky apod., lepenka

Motivace: zde mají účastníci vyrobit z předem vybraného příběhu, který psali ve třetí lekci, loutky, s kterými odehrají část příběhu.

Před touto zmiňovanou činností, lektor vyvolává diskusi na pokračování příběhu a jeden z napsaných příběhů celá skupina vybere a dle ní se budou loutky vyrábět.

Princip činnosti: nejdříve se rozvede diskuse a všichni se pokusí vybrat jeden příběh, který by mohl zlého krále porazit.

Pokyny na v poště:

- 1) malého pomocníka shánět máš, co dál se bude dít, ty poznáš – zde jde o výrobu loutek, které představují pomocníky, kteří odehrají další část příběhu
- 2) vezmi své pomocníky do boje se zlem – zde se bude připravovat divadelní představení s loutkami dle vybraného příběhu
- 3) vyrob si ochranu masku na tvou tvář a nenápadně se tvař, meč do ruky vezmeš si – výroba masky a hledání meče – což je přípravou pro pátou lekci, kde účastníci budou hledat v lese své meče, ale budou muset mít masku, mluvit tajnou řečí apod.

B) druhá část hlavní představení

Pomůcky: vyrobené loutky, vyrobené kulisy atd.

Motivace: vyrobenými loutkami se připraví divadelní představení, které když účastníci odehrají, může to zvrátit celý osud země

Princip činnosti: společné tvoření divadelního představení, které si účastníci s lektorem sami vymyslí, napíší, ale zatím před nikým neodehrají.

Poznámka: lektor by měl být pohotový a měl by mít připravené různé divadelní nápady, které by v případě malých nápadů mohl vytáhnou.

Pohybové hry:

V lekcích, podobných třetí lekce, která je spíše založená na tvůrčím psaní, je dobré mít v zásobě pohybové hry. První možností jsou hry, které nesouvisí s příběhem. Není vždy potřeba velké provázanosti, pohybové hry, mají odreagovat od dlouhého sezení a přemýšlení.

Druhá možnost je upgradovat pohybové hry v rámci příběhu například: cukr káva limonáda, nikdo tě nesmí vidět

Princip hry: jeden hráč stojí na jedné straně a říká říkadlo cukr, káva, limonáda, čaj rum bum.

V ten moment, kdy říkadlo říká musí být otočený a nedívat se na druhou stranu hracího pole.

Jen co dořekne otáčí se a ostatní hráči musí být schováni. Pokud někoho uvidí, posílá ho na začátek. Vyhrává ten, kdo se první dotkne hráče, který říká říkadlo.

V rámci příběhu, lze tato hra brát jako trénink, jak se schovat před OKEM, jak se maskovat apod.

Princip nástěnky

Nástěnka vzniká v průběhu lekcí, na kterou budou přidávány důležité informace. Pro třetí lekci se na nástěnku můžou umístit, příběhy, nebo úkoly z pošty.

Využívání principů je tvárné a dá se s ním pracovat individuálně dle lekcí, a hlavně dle času. Využití pro všech šest lekcí. Viz. První a druhá lekce tajná řeč, počítání a dny.

6. vystoupení z role – lekce končí v kruhu, před vystoupení z role všichni zazpívají hymnu, kterou první lekci ukončí. Následně vloží odznaky, notýsky a propisky do truhly, kterou uzavřou a nechají odpočívat do další lekce

7. Zpětná vazba

Zpětná vazba proběhne v kruhu na koberci. Každý řekne, co mu vadilo, co se mu líbilo apod.

Pátá lekce

Téma: Hrdinové z předměstí

Věková hranice: 12–15 let

Organizace: v dětském domově

Čas: 120 minut

Stručný popis organizace

Vnitřní verze dle nepříznivého počasí: lekci lze uskutečnit ve vnitřních prostorech domu. Lekce probíhá u stolu v dětském domově.

Venkovní verze: terasa dětského domova u společného stolu, zahrada.

Na začátku každé lekce (od lekce druhé), účastníci na začátku otevírají tajnou truhlu od babičky, berou si odznaky, notýsky na příběhy a propisky, tím vstupují do své tajné klubovny. Tímto se i dostávají do role a stávají se součástí příběhu, konkrétněji spisovateli tajné klubovny.

Funkce vypravěče (lektor lekce): funkce lektora zůstává po celou dobu direktivní viz první lekce funkce vypravěče.

1. stručný popis páté lekce

v páté lekci se připravují na závěrečný boj s OKEM a zlým králem. Účastníci dostanou za úkol si vyrobit meč a choreografii boje. V tomto případě se lekce odehrává v lese. Důležitá je však i příprava, než se celá skupina vypraví pro své meče do lesa.

2. místnost a organizace:

Organizace prostoru: prostor je vytvořen dle příběhu jako Tajná klubovna spisovatelů. Děti vchází do předem připravené místnosti, ve které jsou předem připravené rekvizity: staré černé knihy, transparent s nápisem tajná klubovna, truhla, inkoust, pera na inkoust, sešity.

3. Úvod

Čas: 15–20 minut

Příběh ve páté lekci: v této lekci se účastníci připravují na závěrečný boj s OKEM a zlým králem.

Lekce začíná při vstupu dětí do předem připraveného prostoru Tajné klubovny. Sedíme v kruhu místnosti. Lektor účastníky opět uvádí do příběhu, kterým jim znovu připomíná.

Uvedení do příběhu: v páté lekci dostanou v poště instrukce k přípravě k boji. Výroba mečů, využití masek z předchozí lekce.

Než vše započne odzpívá se hymna a dle nástěnky se shrne, co se odehrávalo minulou lekci.

Hymna:

My jsme kluci z předměstí

Žije ve štěstí, neštěstí

Kdo hádanky nerozluští,

Nežije s námi v dobrodružství

ref:

tohle je náš svět, stačí otevřít oči

občas se potočí spolu na kolotoči

tohle je náš svět, věcí je nespočet

tohle je náš svět, stačí jen odletět

Úvodem se zkontroluje nástěnka, zda je na ní vše poznamenáno.

Poznámka: nástěnku doplňuje vždy další lekci, pokud se nestihne dodělat předcházející den.

Výběr pošty: zde lektor nechává účastníky přijít na princip pošty. V poště nacházejí další úkoly: 1) najdi svoji zbraň svůj ostrý meč 2) na boj se připrav, leč tak OKO přemůžeš

3. Hlavní část lekce

Pošta. Před začátkem lekce je důležité zkontrolovat tajnou poštu. Ve které se objeví pokyny k přípravě k boji: 1) najdi svoji zbraň svůj ostrý meč 2) na boj se připrav, leč tak OKO přemůžeš

A) první část hlavní části naleznutí meče

B) pomůcky: dřevěné klacky, barvičky, šmirgl

Organizace: Les

Motivace: v této části mají účastníci za úkol si nasadit masky a vydat se do lesa, kde si najdou meč ze dřeva, který následně ozdobí, namalují apod.

Princip činnosti: v této činnosti se účastníci vydají do lesa, kde nacházejí ze dřeva zmiňované meče, které následně obrousí a namalují.

Pokyny na v poště:

1) najdi svoji zbraň svůj ostrý meč – výprava do lesa s maskou a hledání meče

2) na boj se připrav, leč tak OKO přemůžeš – naučení choreografie boje

B) druhá část hlavní choreografie

Pomůcky: vyrobené meče

Motivace: bojovný tanec s mečem, který bude přípravou k boji s OKEM

Princip činnosti: lektor naučí děti pět různých pohybů, které se do vybrané muziky budou po sobě opakovat, tím vznikne bojový tanec

Princip nástěnky

Nástěnka vzniká v průběhu lekcí, na kterou budou přidávány důležité informace. Pro třetí lekci se na nástěnku můžou umístit, příběhy, nebo úkoly z pošty.

Využívání principů je tvárné a dá se s ním pracovat individuálně dle lekcí, a hlavně dle času.

Využití pro všech šest lekcí. Viz. První a druhá lekce tajná řeč, počítání a dny.

6. vystoupení z role – lekce končí v kruhu, před vystoupení z role všichni zazpívají hymnu, kterou první lekci ukončí. Následně vloží odznaky, notýsky a propisky do truhly, kterou uzavrou a nechají odpočívat do další lekce

7. Zpětná vazba

Zpětná vazba proběhne v kruhu na koberci. Každý řekne, co mu vadilo, co se mu líbilo apod.

Šestá lekce

Téma: Hrdinové z předměstí

Věková hranice: 12–15 let

Organizace: v dětském domově

Čas: 120 minut

Stručný popis organizace

Vnitřní verze dle nepříznivého počasí: lekci lze uskutečnit ve vnitřních prostorech domu.

Lekce probíhá u stolu v dětském domově.

Venkovní verze: terasa dětského domova u společného stolu, zahrada.

Na začátku každé lekce (od lekce druhé), účastníci na začátku otevírají tajnou truhlu od babičky, berou si odznaky, notýsky na příběhy a propisky, tím vstupují do své tajné klubovny. Tímto se i dostávají do role a stávají se součástí příběhu, konkrétněji spisovateli tajné klubovny.

Funkce vypravěče (lektor lekce): funkce lektora zůstává po celou dobu direktivní viz první lekce funkce vypravěče

1. stručný popis šesté lekce

Šestá lekce je závěrečná, ve které musejí porazit OKO a zlého krále Kontrolu. Principem šesté lekce je připravit zahradní slavnost, při které se předvede tajná řeč, loutkové divadlo, bojový tanec.

2. místnost a organizace:

Organizace prostoru: prostor je vytvořen dle příběhu jako Tajná klubovna spisovatelů. Děti vcházejí do předem připravené místnosti, ve které jsou předem připravené rekvizity: staré černé knihy, transparent s nápisem tajná klubovna, truhla, inkoust, pera na inkoust, sešity

3. Úvod

Čas: 15–20 minut

V šesté lekci dostane skupina instrukci, která bude v rámci hádanky. OKO se dá porazit jedině tím, že děti z prorocství povstanou a odvypráví a odehrají příběhy a tou silou z představitosti apod. temný pán bude poražen. Důležité je, aby se připravila zahradní slavnost se zahradními světýlky, občerstvením a ohněm pro vychovatele, kteří se půjdou podívat na závěrečné vystoupení dětí.

Lekce začíná při vstupu dětí do předem připraveného prostoru Tajné klubovny. Sedíme v kruhu místnosti. Lektor účastníky opět uvádí do příběhu, kterým jim znovu připomíná.

Uvedení do příběhu: v šesté lekci dostávají instrukce, podle kterých mají připravit závěrečné vystoupení, protože jenom díky vyprávění příběhů a sehrání scény s loutkami (pomocníky) OKO se porazí. Tím, že se lidi budou radovat a budou šťastný a budou vymýšlet a psát.

Než vše započne odzpívá se hymna a dle nástěnky se shrne, co se odehrávalo minulou lekci.

Hymna:

My jsme kluci z předměstí

Žije ve štěstí, neštěstí

Kdo hádanky nerozluští,

Nežije s námi v dobrodružství

ref:

tohle je náš svět, stačí otevřít oči

občas se potočí spolu na kolotoči

tohle je náš svět, věci je nespočet

tohle je náš svět, stačí jen odletět

Úvodem se zkontroluje nástěnka, zda je na ní vše poznamenáno.

Poznámka: nástěnku doplňuje vždy další lekci, pokud se nestihne dodělat předcházející den. I nástěnka se vystaví k závěrečnému výstupu.

Výběr pošty: zde lektor nechává účastníky přijít na princip pošty. V šesté lekci budou výběry z pošty dva. První na začátku a druhý na konci se všemi na slavnosti, kde bude napsáno, že OKO padlo. V poště bude na začátku hádanka: 1) Jen radostí a příběhem padne zlo, jen sdílením a trávením času s lidmi, jen tvořivostí a předvedení všeho tajného a dobrodružného. Při muzice a radovánkách. Kde slavnost je?

3. Hlavní část lekce

Pošta. Před začátkem lekce je důležité zkontrolovat tajnou poštu. Hádanka pro šestou lekci: 1)

1) Jen radostí a příběhem padne zlo, jen sdílením a trávením času s lidmi, jen tvořivostí a předvedení všeho tajného a dobrodružného. Při muzice a radovánkách. Kde slavnost je?

A) první část hlavní části příprava slavnosti

Pomůcky: vše vyrobené během lekcí

Motivace: celá skupina pro své kamarády a vychovatelé připraví zahradní slavnost, kde předvede vše, co se vytvořilo během šesti lekcí.

Princip činnosti: skupina pověsí zahradní světýlka, připraví jednohubky s limonádou, pro kterou budou muset v masce dojít koupit do obchodu. Následně se přinesou veškeré vyrobené věci, které během šesti lekcí vznikly, jako je nástěnka apod.

Pokyny na v poště:

- 1) Jen radostí a příběhem padne zlo, jen sdílením a trávením času s lidmi, jen tvořivostí a předvedení všeho tajného a dobrodružného. Při muzice a radovánkách. Kde slavnost je? – hádanka, při které mají poznat to, že mají připravit slavnost atd.

B) druhá část hlavní slavnost

Pomůcky: vše viz. První část hlavní části

Motivace: společná slavnost s předvedení loutkového divadla, mečů, bojového tance, čímž se OKO porazí a lidi znovu dostanou naději.

Princip činnosti: všichni kamarádi a vychovatelé se sejdou na zahradní slavnosti, při které účastníci předvedou vše, co si připravili během šesti lekcí apod. slavnost má být hezkým strávením společného času.

V rámci příběhu na konci celé slavnosti všichni společně vyberou poštu, kde bude napsáno, vyhráli jste OKO padlo a bude k tomu poslán důkaz, například ruka krále apod. v tu chvíli se spustí muzika a přejde na volnou zábavu. S dětmi ještě proběhne zpětná vazba a pak si můžou sednout s kamarády a strávit společný čas, ztančit si apod.

Slavnost má být i jakýmsi ukončením rozloučením se po absolvování šesti lekcí.

Princip nástěnky

Nástěnka vzniká v průběhu lekcí, na kterou budou přidávány důležité informace. Pro třetí lekci se na nástěnku můžou umístit, příběhy, nebo úkoly z pošty.

Využívání principů je tvárné a dá se s ním pracovat individuálně dle lekcí, a hlavně dle času.

Využití pro všech šest lekcí. Viz. První a druhá lekce tajná řeč, počítání a dny.

6. vystoupení z role – lekce končí v kruhu, před vystoupení z role všichni zazpívají hymnu, kterou první lekcí ukončí. Následně vloží odznaky, notýsky a propisky do truhly, kterou uzavřou a nechají odpočívat do další lekce

7. Zpětná vazba

Zpětná vazba proběhne v kruhu na koberci. Každý řekne, co mu vadilo, co se mu líbilo apod.

5 REALIZACE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

V této kapitole autorka popisuje průběh všech šesti lekcí a využívá zúčastněné pozorování jako metodu sběru dat. Realizování výzkumného šetření proběhlo v květnu 2021. Před realizací si autorka týden předtím vypracovala přípravy na jednotlivé lekce. Následně si před realizací připravila veškeré výtvarné pomůcky, sehnala starý kufr, vzala knížky, vytvořila deníky pro dobrodruhy apod. Před první lekcí vytvořila mapu, po které děti šly pro své deníky. Z důvodu dlouhodobější spolupráce s dětským domovem měla celkovou realizaci domluvenou už od září 2020. Během průběhu lekcí si autorka dělala poznámky, které pak využila ve zúčastněném pozorování. Pro zachování anonymity dětí uvádí pouze jejich iniciály a věk.

5.1 Průběh první lekce

První lekce storytellingu, byla uskutečněna v Klánovicích v dětském domově. Autorka byla přítomna a zúčastnila se daných lekcí. Při příchodu do dětského domova byla potřeba pěti minutová příprava, všech pomůcek a rekvizit na danou lekci. Konkrétněji se připravila celá tajná klubovna spisovatelů (viz. První lekce) na zahradě dětského domova. Na předem rozloženou deku se připravil starý kufr, který měl představovat tajnou truhlu z půdy od babičky, polštáře, staré knihy a vodu s citronem. Vedle na zahradní stolek se připravily všechny psací potřeby, pastelky, tempery, čtvrtky, karton, na který všichni společně vytvořili transparent tajné klubovny.

Lekce probíhaly se čtyřmi dětmi, konkrétně se čtyřmi kluky ve věku 13-15 let. Na začátku lekce došlo k seznámení s příběhem. Nebyla potřeba se vzájemně seznamovat, protože se všichni znali. Nejdříve v rámci motivace proběhlo dramatické vyprávění hlavního příběhu, zahrání hymny a tím došlo k pozvání do příběhu, uvědomění si, kde se nacházíme, kdo jsme popřípadě, co máme za úkol. Dostaly odznáčky tajné klubovny, které měly uvést do role následně výstup z role byl sundáním si odznáčků. Kluci v prvních momentech úvodu byli zaskočení, cítili ostych, který po naučení hymny okamžitě opadl. Na první lekci fungoval princip pošty, děti hned pochopily, že jim během lekcí budou chodit dopisy s úkoly. Pro rozehřátí byla zvolena hra elektrina, která byla přizpůsobena příběhu, tím, že jsme si třením o ruce posílali tvůrčí energii. Tato hra se stala rituálem, který probíhal na začátku všech lekcí.

První činnosti hlavní části

Hlavní část a její činnosti se odvíjely od úkolů, které děti našly v poště. Po přečtení první obálky, jim došlo, že nevědí, kam vlastně mají jít a na jaké cestě mají mít u sebe něco červeného apod. Kluci sami přišli na to, že mají prohledat babičky starý kufr, kde našli mapu, která je vedla do hlavní části dětského domova, kde se nachází společná trampolína. Nejvíce atraktivním úkolem byl pokyn mlčení, když se vyjde ze vrat. Zde se objevila týmovost a pokusy o dorozumění se znaky, které se kreslily na silnici křídou.

Obtížnější bylo plnění hádanky, která měla dětem říct, že mají mít něco červeného na sobě, jinak je uvidí tajná policie. Nemohly uhádnout, jaká brava se růží nese. Na cestě podle mapy, došlo k několika zajímavým momentům. Například se děti vzájemně obkreslovaly na chodník, nebo vymyslely znaky, které na sebe ukazovaly. V cíli objevily deníky, s kterými pracovaly další lekce.

Chlapec K.C. 15 let byl nejvíce aktivní a jeho dominantní chování motivovalo ostatní kluky k vymýšlení pokračování příběhu.

Lektora povaha byla direktivní, tudíž se do příběhu zapojoval a snažil se děti navádět k dalším úkolům a vymýšlení pokračování příběhu. V první půlce bylo ovšem těžké děti navodit k tajné řeči, a to upřímně moc nefungovalo ani v následujících lekcích. V některých momentech se lektor nezapojoval, protože si na úkoly přišly děti společně v týmu. Úkoly jako je pošta, mapa, cesta pro deníky.

Druhá činnost hlavní části

Při tvorbě transparentu všichni pracovali jako tým, bylo překvapující, když sami si kluci vzali deníky a transparent si nejdříve navrhl a pak překreslili na karton. Zafungoval efekt kaka, které donesly při spuštění staré muziky paní vychovatelky.

Princip nástěnky nefungoval, tak se v průběhu první lekce zrušil. Na všechny poznámky postačily deníky, do kterých si děti zapisovaly svoje poznatky a zážitky z dané lekce. U kluka J.A. 13 let bylo těžké motivovat na celkové principy a rituály, jako je nástěnka, hymna apod.

V první lekci ještě na konci proběhlo losování přezdivek z útržků novin. Vždy se vylosovaly dva útržky, a tak vznikaly jména jako: divadelní bloger, zaujaté auto apod. V druhé půlce proběhla zpětná vazba, při které se rozjela diskuse na dvacet minut o příbězích, které dětem připomínal hlavní příběh o tajné klubovně, OKU apod.

5.2 Průběh druhé lekce

Druhá lekce storytellingu probíhala stejně jako lekce první, na zahradě dětského domova v Klánovicích. Při příchodu opět proběhla pěti minutová příprava prostředí tajné klubovny a všech pomůcek. Děti už znaly princip, tak si samy nasadily odznáčky, vzaly si deníčky a sedly si na deku. Rituálem pro všechny lekce se stala hymna, ke které ve čtvrté lekci vznikla druhá sloka. Dalším rituálem pro začátek lekcí se stala hra elektřina, která děti bavily, nebo vždy se hrála na začátku a na konci. Na začátku druhé lekce se vybrala pošta s úkoly, které jim přicházely. Spustila se diskuse o tom, kdo tyto tajné vzkazy posílá. Dle příběhu vznikla teorie, že tajné úkoly posílá babička, u které se i našla stará truhla s knihami, propiskami, tužkami, pastelkami a starými časopisy. U dětí v dětském domově fungovaly debaty na téma, které se jich dotýkalo. V tomto případě u hlavního příběhu to byly technologie. Děti začaly vyprávět o tom, co pro ně znamená mít mobilní telefon, počítač a kolik stráví u počítače hodin. Vyšla z toho i zajímavá úvaha, že nejsou ti, komu brání technologie ve vyprávění příběhů, ale že by právě ty příběhy mohly zapisovat do notýsků. Z první lekce, měl každý svůj deník, do kterého zapisovaly své zážitky z lekcí. K.C. 15 let měl svůj deníček spíše na obrázky a návrhy, které souvisely s příběhem a plnění úkolů. J.A. 13 let deníček využíval na své poznámky z lekcí a po skončení ho využil jako sešit na úkoly do školy.

První činnosti hlavní části

První činností a úkolem, který děti našly v poště, bylo navrhnout symbol skupiny. V rámci příběhu našly v poště proroctví, které říkalo, že jednou přijde někdo, kdo porazí temného krále Kontrolu a jeho policii OKO. Důraz byl kladen na symbol této skupiny bojovníků, který by se měl objevit na veřejnosti s příchodem bojovníků. Lektor nechal děti, aby si na úkoly přišly samostatně. Trvalo pár minut, než přišel R.H.14 let s nápadem navrhnout symbol. Děti v týmu symbol navrhly. Nakreslily oko, které bylo v červeném kolečku přeškrtnuté červenou čarou. Vysvětlily, že když se OKO bojí červené barvy, kladly na ní důraz. Na druhé lekci děti už více pracovaly v týmu, ptaly se na to, co se bude odehrávat příště.

Druhá činnost hlavní části

Druhou činností bylo nasprejovat na předem připravený karton symbol OKA. Děti křídovým sprejem sprejovaly symbol, který musel být na veřejném místě. Vyšly na ulici (kde

se nesmělo mluvit) a našly karton přidělaný na plotě. Z důvodů koronavirové doby (viz. limity), neproběhla scénka (viz. Druhá lekce) se sprejerem a policistou.

Bylo velmi obtížné se bez mluvení na ulici domluvit, kdo začíná sprejovat apod. K.C.15 let ukázal ostatním ať jdou za ním a zašli společně za plot, kde mluvit mohli a tam se domluvili na postupu. Komunikace mezi nimi byla bezproblémová.

Chvilka byla lekce zdlouhavá a hlavně pro J.A.13 let, který byl unavený ze školy. Do sprejování se zapojoval méně. Lekce byly dobrovolné a přístup lektora byl v rámci těchto situací volnější. V tento moment lektor nenutil J.A.13 let, aby sprejoval, ale aby si to jenom zkusil. Lekce se ukončila hymnou. Vystoupení z role sundáním si odznáčku fungovalo po dobu šesti lekcí bez problému.

Druhá lekce stejně jako lekce první skončila zpětnou vazbou, kde každý řekl, co se mu líbilo, nelíbilo. Zpětná vazba byla po většinou pozitivní u J.A.13 let nebyl žádný problém, jen únava z celého dne.

5.3 Průběh třetí lekce

Ve třetí lekci stejně jako u těch předchozích proběhla příprava věcí a prostředí tajné klubovny. Při příchodu nastala komplikace při principu pošty. Děti čekaly u pošty, jestli už přišel dopis. Lektor při příchodu vždy vhodil obálku do schránky a následně šel na pěti minutovou přípravu věcí. V tomto případě došlo k improvizaci, že dnes asi žádná pošta nepříjde. Paní vychovatelka dětského domova děti zabavila a poslala je si uklidit věci do pokoje a v tento moment lektor vhodil dopis do schránky. Dle přípravy tato možnost nebyla očekávána a tento zádrhel by mohl pokazit důvěryhodnost lekce.

Úvodem proběhlo přivítání, nasazení odznáček a zazpívání hymny. Opět proběhla hra elektřina, která se stala nepsaným rituálem pro všechny lekce. Děti běžely vybrat poštu, kde objevily obálku s úkoly.

První činnost hlavní části

První činností bylo popřemýšlet a diskutovat o tom, jak by mohl příběh pokračovat. Nejdříve děti moc nevěděly a příběh se v prvních pěti minutách nikam nevyvíjel. Dle přípravy třetí lekce, měl lektor vypsané možnosti, jak dětem pomoci, kdyby nevěděly. Stačilo položit otázku, jak si představují temného krále Kontrolu. V tento moment se H.T.13 let zeptal, jestli si svého krále můžou nakreslit do deníku. Vznikla neplánovaná činnost a děti si samostatně nakreslily krále Kontrolu, jak si ho představují. K.C.15 let nakresli svého krále jako cukrovou

vatu s očima. J.A.13 let nakreslil krále jako Darth Vadera ze Star Wars. H.T.13 let si představoval krále jako kostlivce. R.H.14 let nakreslil krále jako robota. Každý měl svého temného krále Kontrolu ve svém deníku. Následovala činnost psaní na pergamen inkoustem jako za starých časů. Tato činnost byla úspěšná jen ze začátku, moc dlouho u toho nikdo nevydržel. Tím, že vznikla neplánovaná činnost kreslení temného krále do deníku, nebyla potřeba u této činnosti zůstat.

Ukončení lekce proběhlo hymnou a sundání si odznáček a následovala zpětná vazba. U zpětné vazby si každý řekl, co ho bavilo a nebavilo. K.C.15let začal rozvíjet teorie, že temný král přichází v různých podobách a snažil se o rozvíjení příběhu.

5.4 Průběh čtvrté lekce

Ve čtvrté lekci byl lektor domluvený s vychovatelkami, aby děti zabavily při jeho příchodu, aby mohl hodit do pošty dopisy s úkoly. Na začátku lekce proběhla příprava všech pomůcek a prostředí tajné klubovny. Při zpívání hymny došlo k vytvoření nové sloky, kterou kluci rapovali. Sloku vymysleli úplně sami po třetí lekci a bez lektora. Sloka zní: nikdy jsme moc nebyli, zahlcený mobily, tak možná jenom na chvíli, zastavíme temný síly. Jelikož skupina byla klučičí, tak je mnohem více bavilo text hymny rapovat a lektor zpíval refrén. Ve čtvrté lekci se opět zahrála hra elektřina, která proběhla i na konci čtvrté lekce.

První činnost hlavní části

První činností, která se opět odvíjela od vybrání pošty, ve které se objevily úkoly. Prvním úkolem bylo vyrobit si loutky dle příběhu a pak s nimi zahrát, jak by se mohl příběh vyvíjet dál. V první řadě vznikaly loutky. Nejdříve se děti v týmu domluvily, kdo udělá tajnou policii OKO, kdo krále Kontrolu, skupinu tajné klubovny a meč. K.C.15 let vytvořil loutku sebe, která měla představovat člena tajné klubovny a pak pomáhal J.A.13 let s vytvářením police OKO. R.H.14 let vyrobil temného krále dle jeho představ v notýsku. H.T. 13 let vytvořil meč, kterým dle mužou porazit jako bojovníci temného krále Kontrolu. Ze začátku byla náročná domluva, kdo bude, co bude vyrábět.

Druhá činnost hlavní části

Druhá činnost byla dle pokynů pošty, vytvořit loutkové pěti minutové představení inspirované příběhem. Vznikla pěti minutová etuda, ve které děti sehrály poslední bitvu s OKEM a temným králem Kontrolou. Zde byla důležitá pomoc lektora, který dětem při tvorbě etudy pomáhal. Lektor se v tomto představení stal vypravěčem, který uvedl děj,

zahrál hymnu, děti k tomu rapovali, zahráli závěrečnou bitvu s loutkami a K.C.15 let představení ukončil slovy: „My bojovníci za příběhy zvítězili.“ Děti sundaly odznáčky a vystoupily z role. Proběhla hra elektřina a zpětná vazba, která ve čtvrté lekci byla pozitivní.

5.5 Průběh páté a šesté lekce

Z důvodů covidových opatření, nemohla proběhnout šestá lekce dle přípravy. V šesté lekci měl být závěrečné výstupy, kde by děti vychovatelům a kamarádům ukázaly vše, co vyrobily a zahrály loutkovou etudu z minulé lekce. Mělo proběhnout občerstvení, které by děti s pomocí lektora připravily, což také nemohlo dle opatření proběhnout (více v kapitole limity práce). Pátá a šestá lekce se spojily dohromady, kdy na závěr děti zahrály etudu vychovatelům a před nimi ukončily příběh propíchnutím symbolu OKA.

Po příchodu proběhla příprava, vhození obálek do pošty a rozdání odznáčků tajné klubovny. Zazpívala se hymna s druhou slokou ze čtvrté lekce a zopakovala se etuda také ze čtvrté lekce. Proběhl princip pošty a začala hlavní část lekce.

První činnosti hlavní části

První činnost byla zaměřená na výrobu masek, které byly dle příběhu v rámci maskování se před OKEM. Při tvoření masek nebyl vůbec žádný problém. Lektor nejdříve ukázal vzor masky, aby se děti mohly inspirovat. Masky byly přidělané na špejli. J.A.13 let byl na této lekci naštvaný kvůli problémům ve škole. Nejdříve to vypadalo na velkou překážku, protože nic nechtěl dělat, nekomunikoval, neodpovídal a byl agresivní na ostatní děti. Když ostatní tvořili masky, lektorka vzala J.A.13 let stranou a obešla s ním blok. Lektorka odvedla pozornost na jiné téma a po příchodu na zahradu byl J.A.13 let uklidněný a lekce pokračovala dál. K.C.15 let vytvořil masku kostlivce. H.T. 13 let a R.H. 14 let pracovali společně a měli stejné masky robota. J.A. 13 let potřeboval i v rámci špatné nálady pomoci od lektorky, která s ním vytvořila masku kostlivce. druhou činností byla výprava do lesa, kde si děti měly najít dřevěné klacky a vytvořit z nich meče. Děti dostaly smirkové papíry, klacky obrousily popřípadě, kdo chtěl si mohl meč namalovat temperou. Bojový tanec neproběhl z důvodů deštivého počasí.

Druhé činnosti hlavní části

V tomto případě se jednalo o vystoupení a předvedení etudy a všech výrobků vychovatelkám. Přítomni mohly být děti ze stejného oddělení a dvě paní vychovatelky taky ze

stejného oddělení. Všichni byli dost nervózní a z počátku se styděli vystupovat. Ostych odpadl a děti s nadšením ukázaly, co všechno udělaly. J.A. 13 let se odreagoval a jeho nálada se výrazně zlepšila. K.C.15 let byl po výstupu unavený, ale spokojený. H.T. 13 let reagoval nenuceně, dokonce i přesto, že byl jeden z tichých účastníků, moderoval etudu místo lektora, který jen zahrál hymnu. Ukončení příběhu místo bojového tance, proběhlo propíchnutím symbolu OKA, který ve druhé lekci děti nasprejovaly na karton.

Na závěr proběhla zpětná vazba, která měla jen samé pozitivní ohlasy. Děti si deníčky a veškeré pomůcky (křídly, tempéry, pastelky, karton s transparentem apod.) mohly nechat.

6 VYHODNOCENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK

V této kapitole autorka odpovídá na výzkumné otázky, které si sama před zahájením lekcí stanovila.

Jaké jsou možnosti storytellingu v dětském domově?

Na základě pozorování, autorka vyhodnocuje, že se všichni účastníci lekcí zapojovali aktivně. Dle výpovědí dětí lze posoudit, že storytelling rozvíjí u dětí fantazii. K.C.15 let často polemizoval nad příběhy, které následně chtěl nakreslit jako komiks. Výtvarné čnosti, které mohou být do storytellingu zahrnuty, nejsou problémové při správné motivaci příběhem. Chování dětí bylo až na výjimku u J.A.13 let bezproblémové. Velkou výhodou je před zahájením lekcí děti znát a vědět, co od nich očekávat.

Autorka klade velký důraz na seznámení se v přirozeném prostředí u přirozených činností dětí a až následně storytelling zrealizovat. Pozitivní na této kreativní a tvořivé metodě je to, že je tvárná a mohou se přidávat nové příběhy, nové činnosti dle průběhu lekcí. V rámci hlavního příběhu, který byl úmyslně směřován na technologickou dobu, je využití storytellingu velkým přínosem. Příběh pak sám poukáže na tuto problematiku nenásilnou a hravou cestou.

Autorka v průběhu lekcí nikdy nezkritizovala mobilní telefony, nebo počítače, nechala děti si vytvořit vlastní názor. Pouze vyprávěla příběh a děti reagovaly z vlastních zkušeností. Snažily se diskutovat o této době, která se jich dotýká, protože každý má dotykový telefon nebo svůj počítač, nebo notebook. Dalo by se polemizovat nad tím, že v dětských domovech o materiální věci není nouze, ale je problém přirozený vývoj v tradiční rodině. Autorka po celou dobu neměla problém s přístupem dětského domova, co šlo jí bylo umožněno.

Jaké jsou meze storytellingu?

Po realizaci storytellingu autorka zaznamenala překážky a meze, které však nevnímá negativně. První překážkou je čas, který je stanovený a v rámci daného limitu probíhá celá lekce. Tudiž už nezbyvá tolik času na dodělávání výrobků, které se nestíhají apod. Což může zkomplikovat průběh lekce, a proto by lektori měli mít vymyšlen různé varianty. Při realizaci šesti lekcí došlo k časovému presu pouze jednou, při spojení páté a šesté lekce. V ten den měl J.A.13 let problémy ve škole a program se musel o 20 minut zkrátit. Tudiž je důležité brát v potaz to, že se děti nacházejí ve svém přirozeném prostředí a školní povinnost mají přednost.

Další překážkou může být věk. Lektor nemusí vždy odhadnout činnosti, které plánuje dle věku a děti se pak nechtějí zapojit. V průběhu šesti lekcí se tato situace neobjevila, ale autorka považuje za důležité tuto překážku zmínit. U takovéto realizace lekcí doporučuje mít předem připravené varianty, které mohou nastat i z těchto důvodů.

Jaký vliv má storytelling na děti v dětských domovech?

Storytelling má na děti v dětských domovech pozitivní vliv. Dle výzkumného šetření lze říct, že se děti účastnily aktivně. Storytelling umožňuje rozvádět diskuse na témata, o kterých by se děti za normálních okolností nebavily. V tomto případě to byla technologická doba plná mobilních telefonů a počítačů. Příběh a nereálný svět ve kterém se děti objevovaly, jim umožnil se o tomto tématu. Vyšla z toho zajímavá teorie, že ony konkrétně problémy s touto dobou nemají, ale vnímají nebezpečí z technologií. Uváděly konkrétní příklady svých spolužáků a kamarádů, kteří se prý nezapojují do venkovních aktivit a sedí u počítače. Tím že příběh vycházel z apokalyptické doby, kterou zavinyly technologie, děti samovolně rozváděly diskuse o tom, že by měly více psát a číst knížky. U J.A. 13 let spatřovala pozitivní vliv storytellingu nejvíce. Objevila se situace, kdy se J.A.13 let choval agresivně z důvodů nesplněných školních povinností. V průběhu lekce školní povinnosti nevnímal a dle vedení lektora pracoval v týmu. Autorka pociťovala, že se děti pomocí příběhu svěřují, vypráví své zkušenosti, využívají možnost se kreativně vyjádřit a diskutují o budoucím životě, které je čeká při výběru střední školy.

7 DISKUSE A ZHODNOCENÍ PRÁCE, LIMITY

VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ A DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Autorka na základě zúčastněného pozorování zhodnocuje storytelling jako metodu, která dle výzkumného šetření na děti působí pozitivně. Funguje v momentě, kdy jsou děti do příběhu zapojovány, nebo příběh odehrávají a k tomu plní různé úkoly, které příběh nabízí. Storytelling, jako takový, kdy publikum poslouchá vypravěče autorka nemůže zhodnotit, protože s touto formou vypravěčství zkušenosti nemá. Dokonce tuhle formu storytellingu považuje za limitující, jak pro lektory, tak pro děti. Klade velký důraz na roli praktikanta/externisty, který přichází s dětmi trávit volný čas, plánovat pro ně volnočasové aktivity, pomáhat s úkoly a v tomto případě s nimi udělat storytelling. Autorka se domnívá, že vychovatelé z důvodů pracovních povinností, nemají na volnočasové aktivity s dětmi čas, nebo kapacitu. Autorka hodnotí realizaci šesti lekcí, které proběhly v dětském domově úspěšně i dle zpětné vazby vychovatelů a dětí.

7.1 Limity výzkumného šetření

Tato práce je výsledkem dlouhodobého pracování s dětmi v dětských domovech, pro které následně autorka vypracovala metodiku šesti lekcí, které se zaměřují na storytelling. Dále zmiňované lekce realizovala a blíže je popisuje zúčastněním pozorováním, které patří do metod sběru dat. Autorka se domnívá, že odborné literatury o storytellingu není málo, ale je náročné posoudit, jakou z těchto knížek lze považovat za odbornou literaturu s pravdivými informacemi, nebo informacemi, které jsou potvrzené praxí. Dalším limitem v rámci literatury, může být i nedostatek publikace o storytellingu v českém jazyce. Autorka pociťovala velký nedostatek v literatuře o dětském domově.

Výzkumné šetření limitovala koronavirová opatření, kvůli kterým autorka svůj výzkum musela minimalizovat. Autorka mohla výzkumné šetření uskutečnit, až na začátku května. Dále výzkumné šetření muselo být provedeno na zahradě, takže hrálo velkou roli počasí. Autorka musela výzkumné šetření provádět sama, bez pomoci jiného lektora, či pomocníka (stále z důvodů koronavirové situace).

Autorka z důvodů zachování anonymity a ochrany osobních údajů nesměla děti v dětském domově fotit s obličejem a ani nesměla použít fotky, na kterých by byla vidět barva pleti. Autorka při psaní bakalářské práce se s jinými limity nesetkala.

7.2 Doporučení pro praxi

Autorka doporučuje na základě realizace vlastní metodiky storytelling jako účinnou metodu u dětí v dětských domovech. Doporučuje využití při volnočasových aktivitách, které považuje v dětských domovech za nedostačující. Je toho názoru dle realizace, že příběhem lze děti motivovat k diskusi na témata, o kterých by za normálních okolností nebavily. Zdůrazňuje, že se nejedná o terapii a myslí si, že skrze příběh v tomto měřítku není bezpečné rozvádět diskuse na životní a triadické situace. Zároveň netvrdí, že by storytelling nemohl být v rámci terapie užitečnou metodou, ale s tím zkušenosti nemá a do terapie by v rámci volnočasových aktivit s dětmi nezacházela. Dále by ráda doporučila storytelling jako metodu, kterou lze děti motivovat ke kreativním činnostem jako jsou výtvarné, divadelní a hudební činnosti. Dle vlastní zkušenosti doporučuje se nejdříve s prostředím dětského domova seznámit a navázat s dětmi přirozený vztah a získat si jejich důvěru. Toto autorčino tvrzení vychází z praxe a je toho názoru, že pokud by toto seznámení neproběhlo, měl by storytelling negativní účinek. Autorka polemizuje nad tím, že by se dokonce děti do lekcí storytellingu samovolně nezapojily.

ZÁVĚR

V bakalářské práci se zaměřuji na možnosti a meze storytellingu v dětském domově. V první kapitole teoretické části popisuji kreativní a tvořivou metodu storytelling, zaměřuji se na různé formy vypravěčů, spojuji storytelling s divadlem, uvádím české i zahraniční vypravěče, popisuji zážitkovou pedagogiku a pedagogiku volné času a popisuji jejich spojitosti se storytellingem. Ve druhé kapitole se zabývám dětským domovem, kde vycházím ze zákona o ústavní výchově a ochranné výchově. Dále popisuji základní fungování dětských domovů, náhradní rodinnou péči, domy na půl cesty volnočasové aktivity. V rámci praktické části jsem vypracovala vlastní metodiku šesti lekcí storytellingu, které jsem následně zrealizovala v dětském domově v Klánovicích. Výzkumným souborem byly děti od 13-15 let a dohromady tvořily čtyř člennou skupinu s kterou jsem pracovala po dobu šesti setkání. Vlastní metodika vychází ze speciálně pedagogické praxe, kterou jsem absolvovala ještě před realizací. Důležité zmínit, že tvorba metodiky vycházela z poznatků praxe, kde jsem si nejdříve zmapovala prostředí, zjistila, jak daný dětský domov funguje, seznámila se s dětmi, se kterými jsem navázala přirozený vztah a získala si jejich důvěru. V rámci storytellingu takové seznámení považuji za důležité a stěženi.

Hlavním cílem výzkumného šetření bylo zjistit jaký vliv má storytelling na děti z dětských domovů a následně popsat šest lekcí po realizaci. Použila jsem metody sběru dat zúčastněné pozorování a popsala vše, co se při realizaci odehrávalo. Účelem bylo s těmito dětmi zajít za hranu reality a připravit pro ně nereálný, smyšlený svět plný hry a dobrodružství.

V závěru bych chtěla říct, že jsem se během psaní práce obohatila o množství informací, které jsem následně uplatnila v praxi a na dále z nich budu čerpat. Měla jsem možnost provést rozhovor s českým vypravěčem Martinem Hakem, který mě do storytellingu zasvětil a blíže vysvětlil, jak tato metoda funguje v České republice.

Z výzkumného šetření vyplývá, že storytelling má na děti z dětských domovů pozitivní vliv. Ráda bych zmínila, že tuto metodu nepovažuji za stěžejní v rámci osobnostního vývoje těchto dětí, ale ani netvrdím, že by storytelling nemohl podpořit osobnostní růst. Domnívám se, že tato kreativní metoda může mít pozitivní vliv na celkovém uvažování o budoucím životě dětí. Kladu důraz na to, že pomocí storytellingu může lektor rozvádět diskuse na různá témata, a i na ty, o kterých by se za normálních okolností tyto děti nebavily. Ve výzkumném šetření je příkladem technologická doba a jak děti vnímají mobilní telefony,

počítače a jestli je ovlivňují. Celkově z práce vyplývá, že po důkladné přípravě je storytelling přínosem u dětí z dětských domovů.

BIBLIOGRAFICKÉ CITACE

KŘÍSTEK, ADAM, 2017. *Zákon o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy a o preventivně výchovné péči*. Praha 3: NLN. Wolters Kluwer ČR. ISBN 978-80-7552-821-6.

HENDL, JAN, 2016, *Kvalitativní výzkum, základy teorie, metody a aplikace*. Praha: NLN. Portál. ISBN 978-80-262-0982-9.

PISKAČOVÁ, MICHALA, 2013. *Vypravěčství jako příklad slovesné tvorby*. Praha: NLN. Brkola, s.r.o. ISBN 978-80-905714-3-3.

FOG, KLAUS, BUDTZ, CHRISTIAN, MUNCH, PHILIP, BLANCHETTE, STEPHEN, 2010. *Storytelling branding in Practice*. London, New York: NLN. Springer. ISBN 978-3-540-88348-7.

PRŮCHA, JAN, 2005. *Česko-anglický pedagogický slovník*. Praha 1: NLN. ARSCI. ISBN 80-86078-50-7.

RIMMON-KENAN, SHLOMITH, 2001. *Poetika Vyprávění*. Praha: NLN. Strukturalistická knihovna, ISBN 80-72940-04-x.

MAREŠ, JIŘÍ, GAVORA, PETER, 1999. *Anglicko-český slovník pedagogický*. Praha: NLN. Portál. ISBN 8071783102.

BERNRD, JAN, 2000. *Co je divadlo*. Praha: NLN. SPN – pedagogické nakladatelství. ISBN 14-405-83.

LANDY, J. ROBERT, 1994. *Persona and Performance*. NLN. Charles C Thomas Pub Ltd. ISBN: 978-0398059477.

HARTL, PAVEL, HARTLOVÁ, HELENA, 2010. *Velký psychologický slovník*. Praha: NLN. Portál. ISBN 978-80-7367-686-5.

JEDLIČKA, VÁCLAV, 1977. *Slovník literární teorie*. Praha: NLN. Portál. ISBN: 22-062-77.

ŠAUEROVÁ, MARKÉTA, HOŠEK, VÁCLAV, 2015. *Zážitková pedagogika – zdroj inspirace v edukační praxi*. Praha: NLN. Vysoká škola tělesné výchovy a sportu Palestra spol. s.r.o. ISBN: 978-80-87723-17-3.

JIRÁSEK, IVO, 2019. *Zážitková pedagogika*. Praha: NLN. Portál. ISBN 978-80-262-1485-4.

PRŮCHA, JAN, 2017. *Moderní pedagogika*. Praha: NLN. Portál. ISBN 978-80-262-1228-7.

KRATOCHVÍLOVÁ, EMILIA, 2010. *Pedagogika volného času*. NLN. VEDA. ISBN 9788080823306.

HUIZINGA, JOHAN, 2000. *O původu kultury ve hře/Homo ludens*. Praha: NLN. Dauphin. ISBN 80-7272-020-1.

VOCILKA, MIROSLAV, 1999. *Dětské domovy v České republice*. ČR: NLN. Aula. ISBN 80-902667-6-2.

SLOWÍK, JOSEF, 2016. *Speciální pedagogika, aktualizované druhé vydání*. Praha: NLN. Grada. ISBN 978-80-271-0095-8.

MATĚJÍČEK, PETR, 1999. *Náhradní rodinná péče*. Praha: NLN Portál. ISBN 80-7178-304-8.

GABRIEL, ZBYNĚK, NOVÁK, TOMÁŠ, 2008. *Psychologické poradenství náhradní rodinné péči*. Praha: NLN. Grada. ISBN 80-24717-88-3.

HÁJEK, BEDŘICH, HOFBAUER, ZDENĚK, PÁVKOVÁ, JIŘINA, 2008. *Pedagogické ovlivňování volného času*.

HANUŠ, RADEK, CHYTILOVÁ, LENKA, 2009. *Zážitkově pedagogické učení*. Praha: NLN. Grada. ISBN 978-80-247-2816-2.

PAVERA, LIBOR, VŠETIČKA, FRANTIŠEK, 2002. *Lexikon literárních pojmů*. Olomouc: NLN. Olomouc. ISBN 8071821241.

Internetové zdroje a články:

BAUMAN, PETR, 2010. *Současné podoby pedagogiky volného času* [online]. Dostupné z: https://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/files/2013/10/Ped_4_12_06_Sou%C4%8Dasn%C3%A9_podoby_404_425.pdf

VORÁČKOVÁ, BARBORA, 2013. *Storytelling – úvod do vyprávění příběhů* [online]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/k/g/18053/STORYTELLING---UVOD-DO-VYPRAVENI-PRIBEHU.html/>

SCHNEIDEROVÁ, BARBORA, 2017. *Storytelling – novodobé vyprávění. Impulsy: Inspirace, náměty a trendy dětského čtenářství* [online]. Roč. 3, č. 3/2017. Dostupné z: <https://impulsy.kjm.cz/impulsy-pdf/?id=165>

Zákony a vyhlášky:

Zákon č. 109/2002 Sb. *Zákon o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů* [online]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-109>

Zákon č. 359/1999 Sb. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí* [online]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-359>

Zákon č. 89/2012 Sb. *Zákon občanský zákoník* [online]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>

Zákon č. 109/2006 Sb. *O sociálních službách* [online]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>

Vyhláška č. 505/2006 Sb. *Vyhláška, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách* [online]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-505>

Seznam příloh

Příloha č.1 – Rozhovor

Příloha č.2 – Obrázky z výzkumného šetření

(Příloha č. 1)

Rozhovor:

Rozhovor byl psán přímo pro profesionálního vypravěče Mg.A.Martina Haka, který se vypravěčstvím živý. Rozhovor proběhl před vypracováním vlastní metodiky lekcí storytellingu, tudíž jsem se informacemi inspirovala. Mg.A.Martin Hak vystudoval dramatickou výchovu na Divadelní fakultě Janáčkovy akademie múzických umění.

1) Jaký je váš příběh? Co vás motivovalo k vyprávěním? Kde a kdy jste začal?

Popřípadě, co máte vystudované?

„Před dávnými časy, žil v jednom království.... Tedy, vyprávění příběhů se mi stalo obživou někdy kolem roku 2009. Všechno ale začalo mnohem dřív. Žila byla jedna milá babička a ta mně a mému bratrovi vyprávěla příběhy, které nám měly pomoci uklidnit se a hezky usnout. Babička byla ovšem moc dobrá vypravěčka na to, aby svými příběhy uspávala děti. Nedařilo se jí to, protože obrazy dějů v našich hlavách byly moc barevné, voňavé, plné prožívání, plné nadějí, objevů, výzev pro naši představivost i fantazii. Babiččiny příběhy byly skvělý základ a nejlepší výcvik. Mimochodem, uměla i velmi dobře předčítat. lадně, s bezchybnou výslovností, několika hlasy. To všechno se ve mně hluboce otisklo. O mnoho let později, po zkušenostech se studiem technických oborů, jsem se ocitl ve světě divadla a uvažování o tom, jak podstatnou roli může hrát dramatické umění ve výchově a vzdělávání dětí i dospělých. Po napínavých pěti letech na DIFA JAMU v Brně jsem několik let učil dramatickou výchovu na prvním stupni základní školy a tam jsem si uvědomil, jak silný a srozumitelný je jazyk obrazů. Každý příběh je sled obrazů. Začal jsem vyprávět příběhy a zjistil jsem, že mi to jde. O dalších pár let později jsem vyjel na týdenní dílnu, kde se měl zkoumat můj vystudovaný obor, dramatická výchova, ve spojení s pojmem storytelling. Lektorem byl jistý Rivers Collins, profesor jakési univerzity. Dozvěděl jsem se, že řemeslo vypravěčů je tu stejně dlouho jako jazyk, ve všech kulturách světa včetně té naší. Od té doby vím, že jsem pro sebe objevil vypravěčství. Už čtyři roky je to má výhradní obživa. Vyprávím v malých divadlech, v knihovnách, ve školách a občas i těm nejdospělejším. Do toho mě živý kurzy, dílny, semináře pro velmi pestrou klientelu, jako jsou například marketingové firmy.“

2) V čem spočívá význam vyprávění?

„Jednoduše řečeno, náš jazyk se vyprávěním udržuje naživu a v kondici. Také se vyprávěním udržují a staví nové mezigenerační mosty. Lidské společenství různých generací tak může držet pohromadě. A do třetice, příbězích je vše, co potřebujeme k porozumění sobě, druhým i světu, v němž žijeme. Najde se bezpochyby i více bodů obhajoby významu živého vyprávění příběhů, ale tyto tři bezostyšně prohlašuji za dostačující.“

3) Myslíte, že je něco stěžejní pro vypravěče? Jak se dá vypravěčství naučit?

„Vypravěčství je řemeslo. Má svoje nástroje, materiál a postupy. Výsledný produkt je spojený s hromadou znalostí a dovedností. Kdokoliv se může v tomto řemesle vyučit. Jistou roli, stejně jako u jiných řemesel, hraje talent a cit pro věc. Skvělým urychlovačem a hnací silou vůbec je ale touha, probuzená osobní motivace a radost z vyprávění. Každému, kdo by se do toho chtěl pustit, doporučuji, ať leží na gauči, zírá do stropu a představuje si děje oblíbeného příběhu v obrazech. Pak ať vstane a zkusí to někomu říct. A pokud by mu to nešlo, musí hledat nové vlastní způsoby. Ve vypravěčských dílnách a kurzech se učíme zacházet s konkrétními postupy, technikami a nástroji. Vypravěčství, tím, jak se staré, je také nesmírně prověřené řemeslo. A tak zde lze s velkou mírou zjednodušení říct, že výcvik vypravěče se týká tří rozvitých otázek: 1. Kdo je vypravěč a jaké jsou jeho možnosti? 2. Co je příběh, z čeho se skládá a k čemu může být dobrý? 3. Jaká je situace a kdo jsou ti, kterým se vypráví?“

4) Máte nějaké konkrétní postupy, či triky, kterými následně chcete vypravěče zaujmout?

„Napadá mě trochu podivná odpověď: během své praxe, nejen vypravěčské, jsem si všiml a s jinými potvrdil, že každý divák, každý čtenář, posluchač, zaměstnanec, žák, prostě každý člověk, už dávno zaujatý je. Jen někdy neví, že pro svůj nejvyšší zájem může v příběhu či ve své práci, v látce matematiky nebo dějepisu najít potravu. Víme. Co přirozeně, bytostně a s velkou silou zajímá žáky? Jestli ano, cesta je otevřená. A vědí to oni? Příběhy jsou dobrým mostem k tomu, aby si někdo svůj zájem začal uvědomovat. K trikům chovám úctu, mám je rád a chci je vidět, když sleduji trikaře, kouzelníka, mistra mámení a očiklamu. Vypravěč je tu ale pro něco jiného. Smyslem jeho práce není budit zdání, že něco je jinak, než jak to je. Ať už vypráví, jakkoliv skutečné příběhy, jeho úlohou je říkat pravdu. Nebo aspoň já z toho vycházím.“

5) Pro jaké obecnostvo vyprávíte? Máte zkušenosti s vyprávěním pro děti z dětských domovů, nebo jinou klientelou speciální pedagogiky?

„Jak už jsem zmiňoval vyprávím v malých divadlech, v knihovnách, ve školách a občas i těm nejdospělejším. Do toho mě živý kurzy, dílny, semináře pro velmi pestrou klientelu, jako jsou například marketingové firmy. Zkušenosti s touto klientelou nemám a ani nic podobného do budoucna neplánuji.“

6) Jak váš program tedy vypadá?

„Záleží na tom, kdo jsou to ty děti, kterým vyprávím, kolik jich je, kolik máme času a co může být konečným výsledkem. Ve školách nejdříve začnu navazovat vztah se skupinou, dojednáme si možnosti, meze, pravidla a pak začnu vyprávět příběh. Během vyprávění se často ptám, ujišťuji se, předkládám své pochybnosti, dělám v příběhu odbočky, často vyprávím i jiné menší příběhy k osvětlení některého tématu, či nesrozumitelné situace v hlavním ději, vybízím a provokuji děti, aby samy pochybovaly, aby navrhovaly svá řešení vyhrocených situacích k záchraně ohrožených postav, aby obhájily příčinu či následek, aby uváděly příklady z vlastního života. Dotýkám se jejich zkušeností se světem, hodnot, jejich tužeb, názorů, postojů apod. Jinou častou možností, pro zkušenější publikum, s dostatkem času k objevování se pouštím do pokusů tvořit příběh společně.“

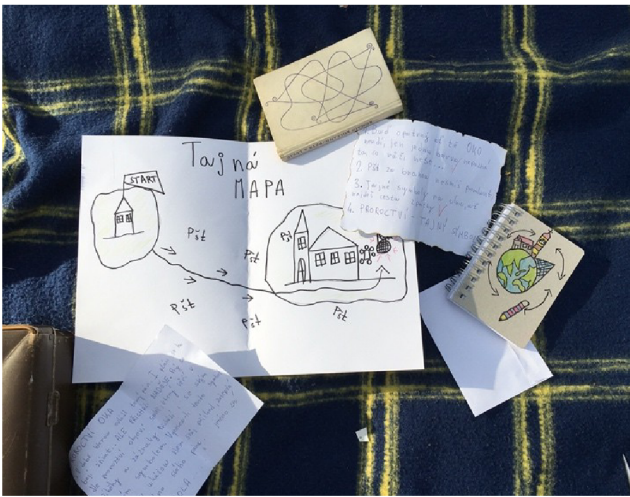
7) Jaké pocitujete meze storytellingu?

„Zviditelním tři největší. Jednou z mezí, či nevýhod, může být tvrdý náraz vypravěčského snažení se skupinou, kde se jednotliví členové cítí ohroženi druhými jakoukoliv společnou situací. Kde není bezpečí, není důvěra, není možné se otevřít, neexistuje respekt, svoboda, chybí odvaha, panuje strach. V takové situaci se většinou nic krásného, nového objevného nestane. Každý jen obhajuje pozice, chrání to, co zná. Často se členové takové skupiny chrání zesměšňováním, ponižováním, zastrasováním. Stává se to. V takové skupině je jen málokdo ochoten vydat se na výlet do příběhu. Napjatá vztahová realita to nedovolí. Druhým možným rizikem je, že někomu je během zkoumání silného tématu překročena hranice bezpečného zkoumání. Situace v příběhu někomu připomene vlastní silný bolestivý zážitek, příliš brzy nebo příliš silně se něco dotkne málo zahojené rány. Psychologie má pro to pojem retraumatizace. Třetím velkým rizikem je práce s časem. Výprava do příběhu s stane tak skvělou, že zapomene na tikání hodinek v našem světě. Je dobré s tím na začátku počítat.“

(Příloha č. 2)

Fotky z výzkumného šetření:

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Eliška Dvořáková
Katedra:	Ústav speciálněpedagogických studií
Vedoucí práce:	Mgr. Kristýna Krahulcová, PhD.
Rok obhajoby:	2021

Název a téma práce:	Název: Možnosti a meze storytellingu v dětském domově Téma: Možnosti a meze storytellingu v dětském domově
Název a téma v angličtině:	Title: Options and limits of storytelling in a children's home Theme: Options and limits of storytelling in a children's home
Anotace:	Bakalářská práce se zabývá storytellingem v dětském domově. Konkrétně se zabývá provedením storytellingu u dětí v dětských domovech a cílem je zjistit jaký má tato kreativní metoda na tyto děti vliv. Dále zjišťuje, jaké má storytelling možnosti a meze. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část pojednává o vymezení termínů: storytelling, storytellingu a divadle, zážitkové a volnočasové pedagogice, dětském domově, ústavní a ochranné výchově, náhradní rodinné péči a volnočasových aktivitách u těchto dětí z dětských domovů. Praktická část obsahuje výzkumné šetření, které nejdříve obsahuje tvorbu vlastní metodiky lekcí storytellingu a následnou realizaci, která je popsána zúčastněným pozorováním, které patří do metod sběru dat. Cílem práce bylo zjistit, jaký vliv má storytelling u dětí z dětských domovů.
Klíčová slova	Storytelling, dětský domov, realizace, vlastní metodika lekcí
Anotace v angličtině:	My bachelors work deals with the employment of storytelling in an orphanage. Specifically, it deals with the use of storytelling on children in orphanages and zhe goal it to find out how this creative method affects these children. It also finds out what the possibilities and limits of storytelling are. The work is divided into theoretical and practical part. The theoretical part deals whit the definition of terms: storytelling, storytelling and theater, experiential and leisure. Pedagogy, orphanage, institutional and protective education, alternative family

	care and leisure activities for these children from orphanages. The practical part contains a research survey, which first includes the creation of storytelling lessons and subsequent implementation, which belongs to the methods of data collection. The aim of the work was to find out what effects storytelling has on children from orphanages.
Klíčová slova v angličtině:	Storytelling, children's home, realization, own lesson methodology
Přílohy:	PŘÍLOHA Č. 1 – ROZHOVOR PŘÍLOHA Č. 2 – OBRÁZKY Z VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ
Rozsah práce:	65
Jazyk práce:	Český jazyk